

PERSPEKTIVMELDING 2024

Innledning til årsbudsjett 2025
og økonomiplan 2025-2028

Lørenskog
kommune

Innhold

Kommunedirektørens forord	3
Samfunnsfloker i en uforutsigbar tid	5
Samfunnsflokkenes effekt på kommunesektoren	5
Kommunenes overordnede rammevilkår	9
Lørenskog kommunes møte med morgendagens utfordringer	13
Befolkningsutvikling	14
Arbeidsmarked og tilgang på kompetanse	17
Arbeid og utenforskap	19
Oppvekstvilkår og utdanning	20
Klimagassutslipp og klimatilpasning	23
Lørenskog kommunes rammevilkår	26
Økonomisk bærekraft	29
Kommunens handlingsregler og regnskapsåret 2023	29
Kommunaløkonomisk bærekraftsmodell	32
Kommunens driftsutgifter	34
Gjeldsgrad og fremtidig investeringsnivå	36
Netto driftsresultat og korrigert netto driftsresultat ...	40
Ulike scenarioer for omstilling til en bærekraftig økonomisk utvikling	43
Utvikling for et bærekraftig Lørenskogssamfunn – kommunedirektørens vurderinger	53
Hvordan fremme økonomisk-, sosial- og miljømessig bærekraft – innledning til årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028 ...	53
Planoversikt og fremtidig planbehov	59

Kommunedirektørens forord

Kjære folkevalgt i Lørenskog kommune,

I år er det 50 år siden Stortinget behandlet St. Meld. Nr. 25 (1973-1974) – Petroleumsvirksomhetens plass i det norske samfunn. Stortingsmeldingen skulle stake ut kursen for tildeling av konsesjoner på kontinentalsokkelen og retningslinjer for bruk av de økte oljeinntektene til den norske stat.

Forvaltningen av oljeinntektene tok i årene etter 1974 likevel en annen retning enn hva stortingsmeldingen la opp til, og tidligere sentralbanksjef Hermod Skånland oppsummerte på slutten av 1980-tallet med at man gjennom stortingsmeldingen *«staket ut vår kurs med betydelig klarsyn og deretter straks tok en annen vei»*.

Med visshet om hva oljeformuen har betydd for det norske samfunnet, er det – til tross for Skånlands pessimistiske kommentar – lett å si at veien som ble tatt, var en god vei. Men kursen har blitt justert underveis: Nye prinsipper, eksempelvis den mye omtalte *handlingsregelen*, kom til på begynnelsen av 2000-tallet etter noen dyrekjøpte erfaringer fra perioder med i overkant løssluppen pengebruk.

I denne perspektivmeldingen foreslår jeg en ny og stammere økonomisk kurs for Lørenskog kommune. Ikke fordi kommunen har hatt løssluppen pengebruk, men fordi summen av alt – vedvarende høy befolkningsvekst, dyrtid og en urolig verdenssituasjon – tvinger frem et nødvendig behov for å bedre balansen mellom kommunens inntekter og utgifter.

En bærekraftig økonomisk utvikling kan ikke lenger skapes gjennom små justeringer. Vi er nødt til å skru på de store bryterne både hva gjelder driftsnivå og rammen for investeringer de neste ti årene.

Foruten forslag til endring i kommunens handlingsregel om gjeld og en justering i handlingsregel om driftsresultat, kommer ikke de konkrete forslagene til drifts- og investeringsprioriteringer i perspektivmeldingen. De kommer i årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028 i desember.

Formålet med årets perspektivmelding er snarere å forberede kommunestyret på budsjettbehandlingen gjennom å skape en mest mulig omforent virkelighetsforståelse av kommunens økonomiske situasjon, og videre få tilbakemelding fra kommunestyret om tempo, risiko og retning jeg som kommunedirektør skal legge til grunn i omstillingsarbeidet vi står overfor.

Da jeg presenterte perspektivmeldingen i 2022, siterte jeg fra Ivar Aasens dikt Etterstev: *«Til lags aat alle kann ingen gjera»*. Dette tror jeg vi alle vil føle ekstra på i årene fremover, og jeg har stor forståelse for at kursen som stakes ut i årets

perspektivmelding, legger en betydelig begrensning på det politiske handlingsrommet i den videre valgperioden.

Jeg tror likevel at en strammere økonomisk kurs er helt nødvendig for en langsiktig bærekraftig utvikling av Lørenskogsamfunnet. Og derfor bør den økonomiske bærekraften være fremste prioritet i tiden fremover.

Dette betyr på den annen side ikke at vi skal se bort ifra de sosiale- og miljømessige bærekraftsdimensjonene. Disse er tilsvarende viktig, og skal selvsagt følges opp. Men en ytterligere styrket innsats langs disse bærekraftsdimensjonene, er avhengig av at vi har økonomiske muskler til å iverksette nye satsninger og tiltak. Når jeg derfor foreslår prioritere økonomisk bærekraft, gjør jeg det *av hensyn til* kommunens fremtidige og langsiktige sosiale- og miljømessige bærekraft.

Og i motsetning til hva som ble oppfølgingen av stortingsmeldingen om petroleumsvirksomhetens plass i det norske samfunn, vil jeg som kommunedirektør henstille de folkevalgte til å følge den langsiktige strategien dere staker ut gjennom behandlingen av årets perspektivmelding – både i behandlingen av årsbudsjett og økonomiplan i desember og senere budsjett- og økonomiplanbehandlinger. For skal vi lykkes med å bringe kommuneøkonomien tilbake på rett kjørl, trenger vi en langsiktig plan som får virke over tid!

Parallelt med omstillingsarbeidet, vil Lørenskog kommune fortsette å levere gode tjenester til innbyggerne og ivareta de forpliktelsene ligger til oss. Kommunens satsningsområder og planoversikt viser at vi har gode strategier og planer for å imøtekomme både dagens- og morgendagens utfordringer.

Og med innbyggernes engasjement, de folkevalgtes fornuft og administrasjonens faglige kløkt, har vi alt som skal til for å lykkes.

Derfor er jeg, tross utfordringene og det akutte omstillingsbehovet vi stor overfor, optimistisk for framtida!

Ragnar Christoffersen
Kommunedirektør

Samfunnsfloker i en uforutsigbar tid

Verden står overfor store, tverrsektorielle samfunnsfloker: klimaendringer, urbanisering, økt omfang av krig og konflikt og demografiske endringer stiller nye krav til offentlig planlegging og styring. Derfor vedtok FNs medlemsland 17 mål – med 169 tilhørende delmål – i 2015, som skal ligge til grunn for en felles internasjonal innsats for å skape en bærekraftig utvikling for fremtiden.

Hvorvidt man klarer å løse de store samfunnsfolkene og å nå de vedtatte bærekraftsmålene, avhenger vel så mye av regionale- og lokale myndigheter som av internasjonale- og nasjonale myndigheter: Et FN-notat fastslår at 65 prosent av de 169 delmålene *ikke* kan nås uten omfattende deltakelse fra, eller samordning med regionale og kommunale forvaltningsnivåer. At kommunene jobber strategisk for en sosial, økonomisk og miljømessig bærekraftig utvikling er derfor avgjørende – både i et lokalt-, nasjonalt- og internasjonalt perspektiv.

Samfunnsflokenes effekt på kommunesektoren

Stortinget har delegert et vidtfaavnende oppgaveansvar til kommunene. Ansvaret kretser rundt fire overordnede funksjoner: *tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og demokratisk arena.*

Dette vide oppgaveansvaret medfører at nær samtlige av små og store samfunnsendringer og utviklingstrekk på en eller annen måte har betydning for, og effekt på kommunens økonomi, virksomhet og drift. For i tillegg til at de store samfunnsflokene former rammevilkårene som kommunene skal operere etter, er kommunene også førstelinje i arbeidet med å håndtere konsekvensene og effektene av dem.

I det følgende beskriver kommunedirektøren hvilken påvirkning de store samfunnsflokene vil ha på Kommune-Norge i årene fremover. Avslutningsvis følger en oppsummerende vurdering av hvorvidt kommunene faktisk rustes for å håndtere utfordringene.

Demografiendringer, sosiale forskjeller og økende utenforskap

Det blir stadig færre yrkesaktive bak per pensjonist. Dette skyldes i hovedsak at eldre lever lenger samtidig som det fødes færre barn, men også delvis at en høy andel i arbeidsfør alder står utenfor arbeidslivet. Fra midten av 2030-tallet er det anslått at antall personer i yrkesaktiv alder falle i absolutte tall.

At befolkningen blir eldre, er positivt: Det er et bilde på bedre helse og indikerer på mange måter et bedre liv. Den eldre delen av befolkningen legger også ned tid i frivillig arbeid og omsorgsoppgaver i hjemmet – og er følgelig til stor nytte for samfunnet. Samtidig stiller det nye og mer omfattende krav til produksjon av kommunale tjenester, særlig innenfor helse- og omsorgssektoren. Når økningen i antall eldre kommer på samme tid som en reduksjon i antallet i arbeidsfør alder, vil det – med dagens innretning på kommunens helse- og omsorgstjenester – raskt oppstå et gap mellom kommunen tilbud og innbyggernes etterspørsel. Utviklingen vil som følge av urbaniseringen først komme til syne i distriktene, men på sikt være en utfordring som angår Kommune-Norge i sin helhet. Dette vil kreve en helt annen vilje og evne til å prioritere mellom ulike hensyn enn hva det har vært behov for tidligere.

Innbyggernes forventninger til offentlige tjenester har økt i takt med velferdsstatens stadige utvidelse. Som følge av voksende personellmessige- og finansielle begrensinger, er det nærliggende å anta at det i perioden fremover vil oppstå et økende sprik mellom forventningene til befolkningen knyttet til omfang, kvalitet og utbredelse av kommunale tjenester, og de kommunale tjenestenes mulighet til å møte forventningene. En forutsetning for å utvikle bærekraftige kommunale tjenester for i morgen, er derfor at de involverte – folkevalgte, ansatte og befolkningen – gis kunnskap- og har en ærlig samtale om de begrensninger og realiteter som utfordrer dagens offentlig finansierte tjenesteproduksjon.

For det er ikke kun økningen i antall eldre som legger press på kommunens tjenesteproduksjon. Også økende sosiale forskjeller og utenforskap, høye ankomsttall

av flyktninger og nødvendige investeringer i teknisk infrastruktur som følge urbanisering, vil beslaglegge en betydelig andel av ressursene i årene fremover.

Nye krav til bemanning og kompetanse

Demografiutviklingen stiller nye krav til bemanning og kompetanse. SSBs framskrivninger for helsesektoren viser at dersom tjenestene skal gis og driftes på samme måte som i dag, vil mer enn hvert tredje årsverk produsere helse- og omsorgstjenester i 2060. All den tid kommunens ansvar og lovpålagte oppgaver strekker seg langt utover helse- og omsorgssektoren, vurderes dette som en lite bærekraftig utvikling. Helsepersonellkommisjonen vurderer at helse- og omsorgstjenestenes andel av samfunnets totale arbeidsstyrke *ikke* kan øke vesentlig mer enn hva den allerede utgjør i dag. Personell og kompetanse må derfor brukes mer effektivt.

At personell og kompetanse må brukes mer effektivt i fremtiden er imidlertid ikke en problemstilling som isolert gjelder for helse- og omsorgstjenesten. Også øvrige deler av kommunesektoren må forberede seg på en fremtid hvor arbeid utføres og tjenester ytes på en annen måte enn i dag. Dels fordi konkurransen om arbeidskraften øker lineært med at antall personer i yrkesaktiv alder faller, og dels fordi strammere økonomiske rammevilkår forutsetter at tjenester leveres på en mer effektiv måte enn i dag.

Foto: Farid Dino Omer

Økt digitalisering og bruk av kunstig intelligens er i denne sammenheng sentrale virkemidler. Kommunene må i langt større grad evne å hente ut effektiviseringsgevinster under implementering av ny teknologi. Teknisk beregningsutvalg for kommunal økonomi finner eksempelvis at effektiviseringsutviklingen i norske kommuner i perioden 2013-2021 i sum har vært negativ, *til tross for* høy innovasjonstakt og teknologisk utvikling i samme periode.

Digitalisering og bruk av kunstig intelligens bør imidlertid ikke gå vesentlig utover kommunenes tjenestekvalitet, og vil følgelig aldri kunne erstatte behovet for varme hender til store og små. Avveininger mellom digitalisering, robotisering og menneskehender vil være viktige, men vanskelig hensyn for kommunesektoren i årene fremover.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Verdenssituasjonen er stadig mer ustabil og uforutsigbar. Dette skyldes både omfanget av krig og konflikt, og klimaendringer og mer ekstremvær. Utviklingen aktualiserer behovet for mer oppmerksomhet rundt samfunnssikkerhet og beredskap. Kommunene har en sentral og omfattende rolle i dette arbeidet, og skal blant annet utvikle og sikre

trygge og robuste lokalsamfunn og videre beskytte befolkningen gjennom å opprettholde kritiske samfunnsfunksjoner.

En ustabil verdensorden øker risikoen for digitale trusler og utenlandske påvirkningskampanjer, og kommunene opplever stadig oftere at datasikkerheten er under press. Kommunen må følgelig øke den digitale motstandsdyktigheten og ruste seg bedre for å stå imot og håndtere digitale trusler.

Krigen i Ukraina har ført til at Norge har tatt imot rekordhøyt antall flyktninger de siste årene. Bosettingsviljen til norske kommuner har vært, og er fortsatt høy. Kommune-Norges svar på IMDIs anmodning om bosetting av flyktninger i år viser imidlertid at flyktningestrømmen har nådd et nivå hvor den må veies opp mot, og i visse tilfeller kan gå på bekostning av tjenesteapparatets alminnelige drift og tilbud.

Til tross for at regjeringen vedtok enkelte innstramminger for å få ned de norske ankomsttallene av ukrainske flyktninger i januar 2024, er det likevel nærliggende å anta at ankomsttallene vil forbli på et vedvarende høyt nivå. Dette skyldes dels av Russlands invasjon fortsatt pågår for fullt, men også at andre oppblomstrende konflikter vil øke antall flyktninger generelt. Samtidig ser vi enda ikke omfanget av hva klimaendringene vil føre med seg av folkeforflytninger og klimamigrasjon, men antallet klimaflyktninger vil etter FNs klimapanelers vurdering øke kraftig frem mot 2050. Dette vil til alt overmål kunne treffe Kommune-Norge i vel så stor som omfanget av flyktninger som følge av krigen i Ukraina.

Klimaendringer og ekstremvær stiller dessuten omfattende krav til nytenkning i kommunal planlegging i sin alminnelighet. Dersom man ikke lykkes med å redusere klimagassutslippene, vil det ifølge klimautvalget 2050 kunne føre til dårligere tilgang til mat og vann, dårligere fysisk og mental helse, humanitære katastrofer, tap av naturmangfold og utryddelse av arter, skader på natur, infrastruktur og bygninger, og tap av liv. Samtlige av disse forholdene vil – om enn i ulikt omfang – få konsekvenser for kommunenes drift og investeringsbehov. For selv om klimautfordringen er global, ligger løsningene i mange tilfeller i lokale tilpasninger og tiltak som krever forankring og legitimitet i kommunene. Det er derfor nærliggende at kommunene vil få et enda tydeligere og lovfestet ansvar for å bidra i omstillingen til et lavutslippssamfunn, som blant annet kan innebære strengere statlig regulering av kommunenes arealer og arealbruk.

Klima og grønn omstilling

Klimaendringenes krav til grønn omstilling vil stå høyt på agendaen i all overskuelig fremtid. Norge skal – med 1990 som referansenivå – kutte 50-55 % av klimagassutslippene innen 2030, og 90-95 prosent innen 2050. Per 2024 har Norge kuttet om lag 5 prosent.

EU-forordninger, statlig reguleringer og umiddelbare behov for kutt i klimagassutslipp stiller store krav til kommunen, kommunens politikere og kommunens innbyggere. De

siste års eksempler med bompengemostand og motstand mot vindkraftutbygging viser imidlertid hvordan omstillingsbehov ofte kan engasjere sterke motstemmer mot mer eller mindre nødvendige tiltak og tilpasninger. Strengere regelverk rundt klimavennlig anskaffelser kan på kort sikt dessuten øke kommunens utgifter til diverse innkjøp, som videre kan gi en direkte effekt på den økonomiske bunnlinja.

For å lykkes med overgangen til et mer klimavennlig samfunn, vil det følgelig være helt nødvendig at folkevalgte tør å foreslå og foreta tøffe, og tidvis kanskje upopulære tiltak og prioriteringer – til tross for reaksjoner og at den kortsiktige effekten kan synes vond og vanskelig.

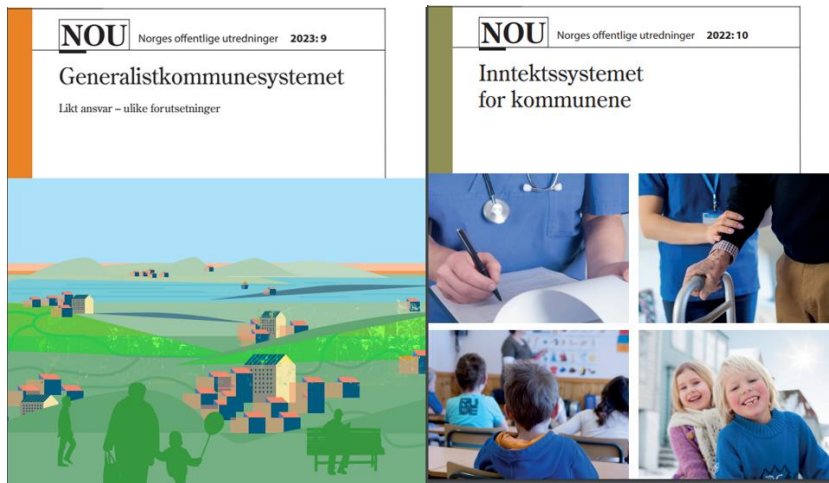
Omstilling til et bærekraftig samfunn krever økte investeringer i teknisk infrastruktur og energieffektivisering, samt mer oppmerksomhet rundt areal og arealbruk og endrede tilnærminger til transport og utbygging.

Kommunenes overordnede rammevilkår

Generalistkommunesystemet og inntektssystemet

Utfordringene er store, og stiller omfattende krav til kommunens drift og fremtidige prioriteringer. Kommune-Norge består samtidig av generalistkommuner. Dette innebærer at samtlige norske kommuner har det samme ansvaret for å løse lovpålagte oppgaver og tilby lovpålagte tjenester for sine innbyggere – uavhengig av innbyggertall, bosettingsstruktur, økonomi og/eller andre kjennetegn. Prinsippet vokste frem på slutten av 80-tallet og begynnelsen av 90-tallet, og har siden ligget til grunn for kommunens oppgaveansvar og den statlige styringen av kommunene.

Generalistkommunesystemets eksistensberettigelse og legitimitet er avhengig av mest mulig likeverdige tjenester. Derfor inngår kommunene i et helhetlig og sammenkoblet inntektssystem, som – med utgangspunkt i «gjennomsnittskommunen» – har til hensikt å utjevne ufrivillige inntekts- og utgiftsforskjeller mellom kommunene.

Faksimiler: NOU 2023: Generalistkommunesystemet og NOU 2022:10: Inntektssystemet for kommunene

Inntektssystemet bygger på et rammefinansieringsprinsipp der staten fastsetter den økonomiske rammen, mens den enkelte kommune, ved kommunestyret, prioriterer hva inntektene skal brukes til i form av vedtak av utgifter og ramme til den enkelte tjeneste. Prioriteringene og vedtakene må likevel skje på en måte som sikrer at kommunen først ivaretar lovpålagte forpliktelser og statlige krav til kjernetjenester.

Kommunenes frie inntekter består av rammetilskudd – et tilskudd per innbygger og diverse regionalpolitiske tilskudd – og skatteinntekter. Nivået på hva kommunen mottar av tilskudd per innbygger, utjevnes etter en kostnadsnøkkel basert på den enkelte kommunes objektive utgiftsbehov i forhold til gjennomsnittet, og følger av ulik befolkningssammensetning i Kommune-Norge. Disse kostnadsforskjellene utjevnes fullt ut.

Skatteinntektene utjevnes derimot etter et prinsipp om at kommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet, gir 60 prosent sin merinntekt i forhold til landsgjennomsnittet til kommuner som har skatteinntekter under gjennomsnittet. I regjeringens forslag til nytt inntektssystem, er det foreslått å øke skatteutjevningen fra 60 til 64 prosent, med en gradvis innføring med 2 prosent fra 2025 og videre opp til 64 i 2026. Skatteutjevningen følger dermed ikke samme én-ti-én-logikk som utgiftsutjevningen som ligger iboende i rammetilskuddet. Regjeringens forslag til nytt inntektssystem skal behandles av Stortinget 18. juni 2024.

Uforutsigbarhet i en uforutsigbar tid

Både kommunenes oppgaveansvar og finansieringen av kommunene er i dag under betydelig press. Generalistkommunesystemet og inntektssystemet har begge vært gjenstand for offentlige utredninger de siste årene. Utfordringene knytter seg i hovedsak til økende forskjeller i kommunenes kapasitet til å levere likeverdig tjenester, som gradvis forsterkes gjennom at inntektssystemet kun i en viss utstrekning utjevner inntektsgrunnlaget mellom kommunene. Dermed blir forutsetningene for å levere likeverdige tjenester stadig mindre.

Prop. 102 S

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Kommuneproposisjonen 2025

Regjeringen presenterte forslag til nytt inntektssystem i forbindelse med fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett og kommuneproposisjonen 2025 den 14. mai 2024. I regjeringens forslag legges det opp til en moderat økning i skatteutjevning fra 60 til 64 prosent, med en gradvis innfasing til 62 prosent i 2025 og 64 prosent fra og med 2026. Regjeringen foreslår i tillegg endringer i regionalpolitiske tilskudd, som konkret vil påvirke Lørenskog gjennom endringer i innretningen på veksttilskuddet. Den totale summen av justeringene i inntektssystemet har ingen større betydning – hverken for Lørenskog eller for store deler av Kommune-Norge for øvrig: På makronivå gir justeringene (relativt sett) små, men utjevnerende utslag.

Faksimile: Kommuneproposisjonen 2025

Veksttilskuddet gis til kommuner som gjennom den siste treårsperioden har hatt en gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst på 1,4 prosent eller mer, og som i tillegg har skatteinntekter under 140 prosent av landsgjennomsnittet for de samme tre årene. Tilskuddet blir gitt med et fast beløp på 67 331 kr per innbygger utover vekstgrensen. Regjeringen foreslår i forslag til nytt inntektssystem å redusere veksttilskuddet til 1/3 av dagens vekt, til et fast beløp på 22 444 kr per innbygger utover vekstgrensen (se kapittel 2 for hva dette innebærer av inntektsreduksjon).

Generalistkommunesystemet vil etter alle solemerker bestå – til tross for at generalistkommuneutvalget avdekket store strekk i kommunelaget hva gjelder lovoppfylleelsesgrad og evnen til å tiltrekke seg kompetent og nødvendig arbeidskraft: Små og usentrale kommuner har store utfordringer med å tilby lovpålagte tjenester og utføre lovpålagte oppgaver av tilsvarende kvalitet som Kommune-Norge for øvrig.

Generalistkommuneutvalget peker samtidig på at omfanget av statlig detaljstyring overfor kommunene bør reduseres, siden dette begrenser kommunenes handlingsrom

og muligheten for prioriteringer etter lokale behov. Kommunedirektøren støtter denne anbefalingen. Dette vurderes imidlertid uforenlig med at en rekke av landets små og usentrale kommuner har utfordringer med å tilby og utføre lovpålagte tjenester og oppgaver. Utvalgets funn og vurderinger burde ha beredet grunnen for en helhetlig diskusjon om kommunenes rolle, funksjon og rammen av statlig styring og det kommunale selvstyret.

Når denne debatten uteblir, samtidig som Norge står overfor store og sektorovergripende samfunnsflokke som krever en helt annen handlekraft og prioriteringsevne enn tidligere, synes utsiktene å være at det kommunale selvstyret kommer under ytterligere press i årene fremover: Raske og «effektive» løsninger fra staten innebærer gjerne lovreguleringer og rettighetsfesting, som for kommunene innebærer en forringelse av muligheter til lokale tilpasninger og prioriteringer av egne ressurser. Den lanserte tillitsreformen, som skulle gi kommunene frihetsgrader og handlingsrom, blir stadig mer usynlig.

De overordnede samfunnsflokene og rammevilkårene som her er beskrevet, er noe kommunene i liten grad kan påvirke selv. Kommunenes lodd er snarere – med utgangspunkt i konsekvensene og effektene som følger av de overordnede samfunnsflokene og rammevilkårene – å styre og tilby tjenester til det beste for de innbyggerne som bor i kommunen. Gjennom dette får innbyggerne mulighet til å påvirke beslutninger som angår deres nærmiljø og livskvalitet, og tjenester og tilbud innrettes og tilpasses etter lokale behov og utfordringer. Det finnes nemlig ingen som er bedre posisjonert til å forvalte sine ressurser enn det kommunene er selv!

I perspektivmeldingens videre deler rettes derfor oppmerksomheten mot Lørenskog som kommune og lokalsamfunn. Hvordan materialiserer de store samfunnsflokene seg i her, og hvordan jobber kommunen i dag med å imøtekomme utviklingen? Dernest følger en vurdering av kommunens økonomiske utsikter og fremtidige bærekraft, før kommundirektøren avslutningsvis varsler strategiske grep og gir en vurdering av Lørenskog kommunes utviklingsbehov for et økonomisk-, sosialt- og miljømessig bærekraftig samfunn.

Lørenskog kommunes møte med morgendagens utfordringer

Lørenskog kommune har som visjon å være *grønn, trygg og mangfoldig*. Visjonen gir retning for Lørenskogsamfunnet i et fremtidsperspektiv. Med utgangspunkt i visjonen, ligger følgende prioriterte satsningsområder til grunn i kommuneplanens samfunnsdel:

- Tilhørighet og fellesskap
- Bokvalitet og inkluderende bomiljø
- Bred ungdomssatsning
- Trygg og miljøvennlig transport

Tilhørighet og fellesskap

Bokvalitet og inkluderende bomiljø

Bred ungdomssatsning

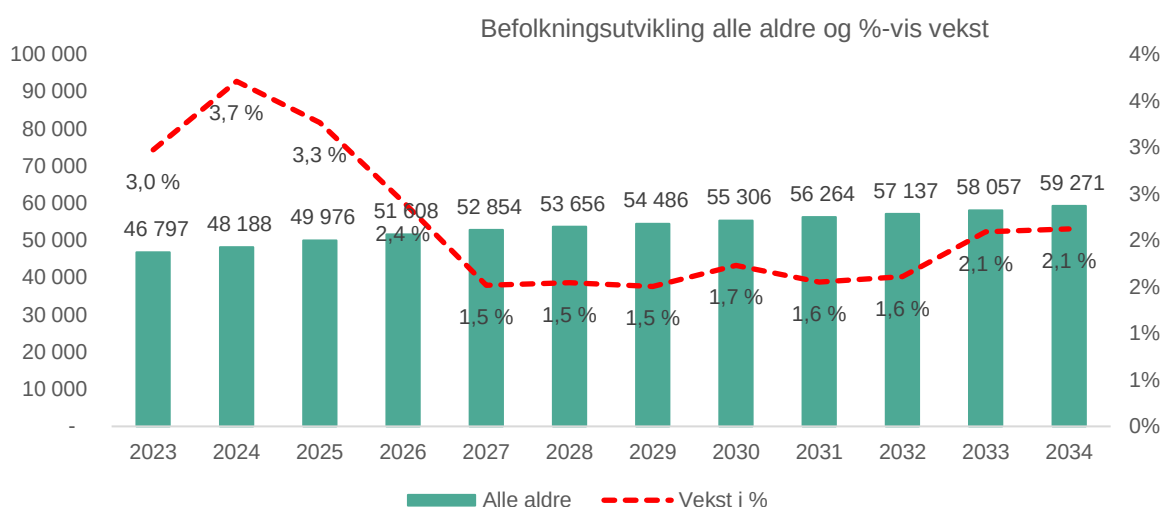
Trygg og miljøvennlig transport

Disse satsningsområdene er styrende kommunens drift og planlegging, og for kommunedirektørens forslag til fremtidige prioriteringer. Satsningsområdene er dermed bærende for hvordan Lørenskog kommune imøtekommer de utviklingstrekkene som er beskrevet i kapittel én.

I det følgende følger en vurdering av hvordan samfunnsflokene og det overordnede utviklingsbildet vil materialisere seg i Lørenskog, og videre – som et delkapittel under hvert kapittel – en vurdering av hvordan Lørenskog kommune, gjennom sine prioriterte satsningsområder, planer og drift, jobber for å imøtekomme og tilpasse seg utviklingen.

Befolkningsutvikling

Lørenskog har vært blant landets raskest voksende kommune de siste årene, med en befolkningsvekst på 15,8 prosent i perioden fra januar 2020 til desember 2023. Per 1. januar 2024 var Lørenskogs befolkning på 48 188 innbyggere. Siste oppdaterte befolkningsprognose (juni 2023), viser at veksten vil vedvare på et høyt nivå frem mot 2026, mens den deretter vil avta og stabilisere seg på 1,5 prosent årlig vekst i perioden 2027-2034.

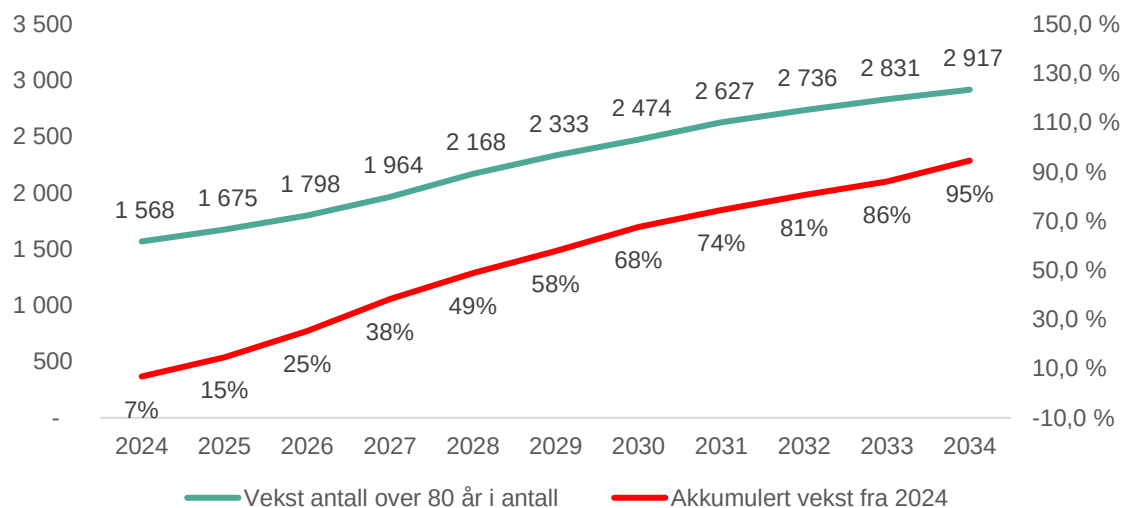

Lø2024H

Prognosen er imidlertid heftet med betydelig usikkerhet, og påvirkes blant annet forhold som flyktningestrøm, prisvekst, lånerenter med videre.

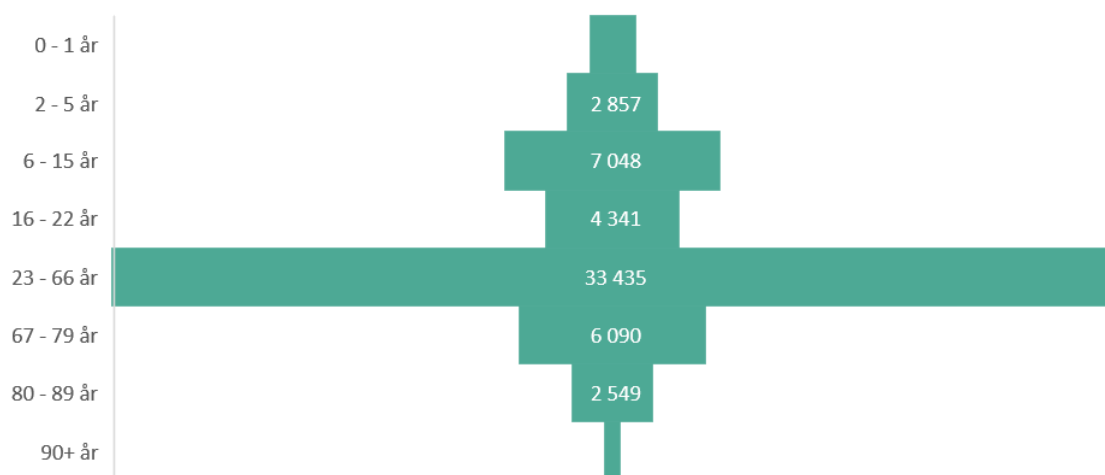
Lørenskogsamfunnet består av 140 ulike nasjonaliteter, og andelen innvandrere og barn av innvandrere utgjør cirka 39 prosent av befolkningen. Begge parametere er høyest i landet. Mangfoldet beriker kommunen sosialt og kulturelt gjennom å gi nye impulser og perspektiver, og skaper nye kulturer og subkulturer i lokalsamfunnet. Befolkningsveksten og det økte mangfoldet utløser samtidig behov satsninger og tiltak knyttet til inkludering og integrering av nye innbyggere.

Som beskrevet i kapittel 1, vil kommunene i løpet av få år merke de store effektene av økningen i antall eldre. Lørenskog er intet unntak: befolkningsprognosen viser at antall innbyggere over 80 år vil øke med rundt 95 prosent frem mot 2034. Aldringen vil i tillegg føre til mer komplekse sykdomsforløp, ettersom sannsynligheten for å utvikle sammensatte diagnoser er nært knyttet til alder. Grafen under viser i grønn linje økningen i antall innbyggere over 80 år frem mot 2034, og i rød linje den akkumulerte veksten i prosent.

Likevel har Lørenskog langt bedre forutsetninger for å imøtekomme økningen i antall innbyggere over 80 år enn de fleste andre kommuner. Nær halvparten av befolkningsveksten etter 2019 har vært av unge i etableringsfasen. Denne utviklingen er en del av en større urbaniseringstrend hvor yngre i stadig økende grad ønsker å bosette seg i eller nær av store bysentra.

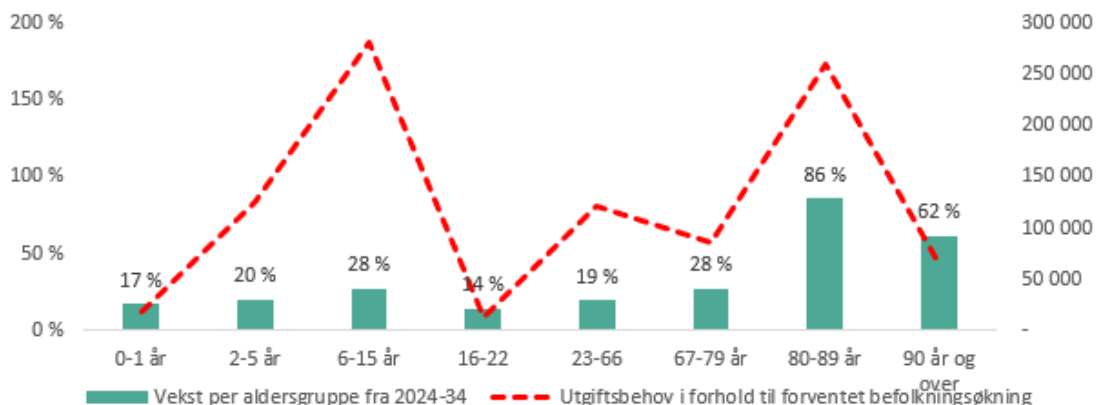
Befolkning per aldersgruppe i 2034

Dermed vil ikke den *relative andelen* over arbeidsfør alder, øke i like stort omfang som i landet for øvrig. Uten hensyn til andre faktorer, vil dette være positivt for kommunens økonomiske balanse og tilgang på arbeidskraft. Som vi ser av grafen over, vil den største delen av befolkningen i 2034 være i såkalt arbeidsfør alder.

Tilflytting fra unge i etableringsfasen gir på den annen side en vedvarende vekst også i de yngste aldersgruppene. Lørenskog kan følgelig ikke på en enkel måte omprioritere ressurser fra eksempelvis oppfølging av barn og unge til oppfølging av eldre.

Grafen under illustrerer i grønt den akkumulerte veksten per aldersgruppe 2024-2034, kombinert med en rødstriplet linje over hva dette vil innebære av økning i kommunens i utgiftsbehov per aldersgruppe.

Grafen viser at kommunen – til tross for den høye prosentveksten i aldersgruppen over 80 år – i tillegg må planlegge for et vesentlig høyere utgiftsbehov også for aldersgruppene under arbeidsfør alder. Utviklingen vil innebære en konstant høy etterspørsel etter – og dermed press på – det kommunale tjenestetilbudet. Tjenestetilbudet til barn, unge og eldre er i all hovedsak lovfestede rettigheter og finansieres således gjennom rammetilskuddet som kommunen mottar fra staten, men vil likevel innebære en nødvendig økning i andelen av driftsbudsjettet som må gå til å utføre og tilby lovpålagte oppgaver. Se kapittel 3 for oversikt over estimert kostnad per innbygger i de ulike aldersgruppene.

Den ustabile verdenssituasjonen medfører høye ankomsttall og et dertil stort behov for bosetting av flyktninger. Alt tyder på at situasjonen vil vedvare over tid. Lørenskog kommune bosetter og integrerer i dag etter beste evne, og har jevnt over oppfylt IMDIs anmodninger og tilleggsanmodninger om bosetting de siste årene. Omfanget nærmer seg imidlertid et nivå hvor bosettings- og integreringsarbeidet overgår kommunens tilgjengelige ressurser og kapasitet på det aktuelle området, og skyldes først og fremst boligmangel og høyt arbeidspress innenfor helse- og omsorgssektoren og utdanningssektoren.

Kommunens strategiske arbeid for å imøtekomme utviklingen

Vedvarende høy befolkningsvekst fører med seg endrede bomiljø og befolkningssammensetning. Kommunen jobber derfor aktivt med å fremme tilhørighet og fellesskap og å skape inkluderende boområder av høy kvalitet. Dette er to av fire prioriterte satsningsområder i kommuneplanens samfunnsdel. Tilhørighet og fellesskap og bokvalitet og inkluderende bomiljø er viktig for trivsel og god livskvalitet for innbyggerne, og vil videre bidra til å skape stabilitet og helsefremmende nabolag. Stabile og gode nabolag gir positive ringvirkninger til integreringsarbeidet av nye

innbyggere, og støtter dessuten oppunder nasjonale og lokale strategier – eksempelvis «Bu trygt heime»-reformen og Lørenskogs helse- omsorg og mestringsstrategi – om at eldre innbyggere med hjelpebehov i større grad må bo hjemme.

Befolkningsveksten og den prognostiserte demografiutviklingen innebærer likevel et økt behov for kommunale botilbud. Fortrinnsvis til eldre som av ulike årsaker ikke kan bo trygt hjemme, men også til yngre innbyggere med komplekse diagnoser og lidelser og til innbyggere som av andre årsaker har behov for en kommunal bolig. Den oppdaterte boligplanen gir i denne sammenheng gi nødvendige signaler om den planlegging og de prioriteringer og virkemidler som skal legges til grunn for kommunens boligsosiale arbeid. Dette vil videre legge føringer både for hvordan helsetjenesten rigges for fremtiden og for hvordan kommunen vil jobbe med bruk og eventuelle behov for erverv av bygningsmasse.

Kulturplanen, vedtatt av kommunestyret i april 2023, staker ut kursen for hvordan kommunen skal bidra til engasjement og et bredt aktivitetstilbud i kommunen: Et rikt lag- og foreningsliv er den viktigste enkeltfaktoren for følelse av inkludering og deltakelse i lokalsamfunnet. Dette gir også gevinster inn i kommunens folkehelsearbeid gjennom å utjevne sosiale forskjeller og stimulere til økt fysisk aktivitet.

Samarbeid med frivilligheten og høy samfunnsdeltakelse er dessuten viktig for det fremtidige tjenestetilbudet til Lørenskogs innbyggere. I en fremtid med voksende etterspørsel etter tjenester og annen bistand, er *samskapning* – en samarbeidende innsats mellom offentlig- og privat sektor og sivilsamfunnet – en forutsetning for å kunne møte de økende behovene på en bærekraftig måte. Eldre innbyggerne er herunder en viktig ressurs: de har en generelt en høyere deltakelse i frivilligheten, og besitter verdifull erfaring og kunnskap om hva som er et godt – *og godt nok* – tjenestetilbud.

Omfattende utbygging og høy befolkningsvekst fører med seg endringer både hva gjelder befolkningssammensetning og fysiske omgivelser. Enkelte av kommunens boområder preges i dag av lavere bokvalitet enn andre områder – i betydningen av eksempelvis høyere trangboddhet, færre inkluderende byrom og færre aktivitetstilbud – og større sosiale forskjeller. Dette skyldes dels den høye befolkningsveksten, men påvirkes også av andre forhold. Kommunen har derfor opprettet dialog med Kommunal- og distriktsdepartementet om å inngå avtale om en særskilt områdesatsning for enkelte av kommunens boområder i 2025.

Arbeidsmarked og tilgang på kompetanse

Et velfungerende næringsliv og et mangfoldig tilbud av private- og offentlige arbeidsplasser er viktig for kommunen og lokalsamfunnet. Et godt næringsliv skaper byliv og attraktive bomiljø, tilbyr arbeidsplasser og etterspurte varer og tjenester til innbyggere og besøkende, som videre genererer inntekter til kommunen gjennom

skatter og avgifter. Kommunens inntekter omsettes så til gode velferdstjenester til innbyggerne.

Kommunens beliggenhet gir gode forutsetninger for næringsaktivitet og tilgang på arbeidskraft. Lørenskog har i dag om lag 24 000 arbeidsplasser, og har de siste femten vært preget av en større innpendling enn utpendling. Dette er et uttrykk for at Lørenskog er en del av en tett integrert og sammenvevd arbeidsmarkedsregion.

Å være en del av en slik arbeidsmarkedsregion gir god ressurstilgang. Samtidig innebærer det også stor konkurranse, hvor kommunen og lokalt næringsliv konkurrerer med hverandre og med omkringliggende kommuner og næringsaktører om de samme ressursene. Denne konkurransen bærer videre med seg forventninger om høyere lønninger og flere ansattgoder, som fører til at kommunen må bruke mer ressurser på både å beholde og tiltrekke seg nødvendig ansattressurser.

Kommunens strategiske arbeid for å imøtekomme utviklingen

Samtlige av kommunens sektorområder erfarer allerede i dag større eller mindre utfordringer med turnover – altså andelen ansatte som slutter fra ett år til et annet – og rekruttering. Derfor jobber Lørenskog kommune langs flere spor for å ivareta og bedre utnytte den tilgjengelige kapasiteten i de kommunale tjenestene og i sivilsamfunnet. Større oppmerksomhet rundt samskapning, innovasjon og bruk av teknologi muliggjør at kommunen kan løse samfunnsoppgaver og tilby kommunale tjenester på nye og mer bærekraftige måter.

Likevel er det kommunens ansatte som til enhver tid vil være den fremste ressursen for å kunne levere gode kommunale tjenester. Derfor må kommunen også satse på dem. Kommunes HR-strategi, med visjon om at Lørenskog skal være Norges beste kommune å jobbe i, er i denne sammenheng viktig. Gjennom denne strategien jobber kommunen langsiktig og strategisk med kompetanse, ledelse, medarbeiderskap og organisasjonskultur for å sikre at kommunen fortsetter å være en attraktiv arbeidsplass som tiltrekker seg, utvikler og beholder dyktige medarbeidere.

Foto: Farid Dino Omer

Motiverte medarbeidere er dessuten lønnsomt: de er mer engasjerte og effektive, tar med ansvar for fellesskapet og samarbeider bedre. I tillegg finner stadig flere studier en sammenheng mellom organisasjonskultur og forhold som måloppnåelse, økonomiske

gevinster og brukertilfredshet. Ansatte som trives på jobben, leverer simpelthen bedre resultater.

Utfordringen rundt turnover og rekruttering er aller størst innenfor helse- og omsorgssektoren. I lys av demografiendringen er det i tillegg nærliggende å legge til grunn at bemannings- og rekrutteringsutfordringer innenfor helsesektoren vil vedvare, og sågar tilta i styrke i tiden fremover. Tjenesten jobber derfor aktivt med kontinuerlig å vurdere hvordan de best mulig kan unytte de ansattes kapasitet og ressurser, blant annet gjennom å utvikle en heltidskultur, bruk og utvikling av kompetanse og å vurdere ny organisering av arbeid og arbeidstid. Videre er det nødvendig med en gradvis innfasing av nødvendig hjelpemidler som reduserer den enkelte tjenestemottakers behov for varme hender. Helse-, omsorg- og mestingssektoren er i startfasen med et arbeid med revidering av strategi for teknologi og digitalisering.

I kommunens egen næringsplan har kommunestyret vedtatt en ambisjon om bærekraftig vekst innen fremtidsrettet næring. Et godt samarbeid mellom kommune og næringsliv er avgjørende for å realisere dette. Kommunen tok derfor initiativ til å etablere Lørenskog i Utvikling SA i 2021, som er en næringsbasert medlemsorganisasjon som skal styrke samarbeidet mellom næringslivet og det offentlige. Lørenskog kommune er partner og har styreplass i forumet.

Arbeid og utenforskap

Lørenskogbefolkningens sysselsettingsgrad og skattbare inntekt er av stor betydning for kommunens og lokalsamfunnets økonomiske og sosiale bærekraft. Dette fordi skattbar inntekt bidrar direkte til finansieringen av kommunens tjenester og infrastruktur, men også fordi det å være i arbeid fører med seg en rekke av positive helsegevinster som reduserer behovet for kommunale tjenester.

Lørenskog har en sysselsettingsgrad på om lag 70 prosent. Sysselsettingsgraden i Lørenskog er dermed – justert både for alders- og kjønns sammensetning – høyere enn landsgjennomsnittet (68 prosent). Dette kan isolert indikere en befolkning preget av lavere økonomiske forskjeller og – relativt sett – en god folkehelse i forhold til landet for øvrig.

Lørenskog har imidlertid en høyere andel av unge mellom 15-29 år som står utenfor utdanning eller arbeid, og en lavere andel mellom 30-39 år som har utdanning utover grunnskoleopplæring. I en tid med stadig høyere krav til kompetanse og omstillingsevne, kan fraværet av slike formelle kvalifikasjoner begrense denne gruppens muligheter til videre utdanning og arbeid, som samtidig øker sannsynligheten for langvarig utenforskap for denne gruppen av innbyggere.

Videre, og kanskje som en *delvis* følge av dette, har kommunen betydelig høyere brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp per mottaker i forhold til omkringliggende

kommuner og kommuner i tilsvarende KOSTRA-gruppe (Kostragruppe 11). Økonomisk sosialhjelp følger statlige veiledende satser, men er en ytelse hvor stønaden utmåles på grunnlag av en konkret vurdering av den enkeltes faktiske behov. Denne innretningen kan i utgangspunktet begrunnes med at kommunene følgelig gis et insentiv til å satse mer på forebyggende arbeid.

Kommunens strategiske arbeid for å imøtekomme utviklingen

Å forebygge utenforskap har tett kobling til kommunens satsning på tilhørighet og fellesskap. Gjennom eierskap i de to arbeids- og inkluderingsbedriftene NITOR og Norasone, hvor Lørenskog kommune er eneaksjonær i førstnevnte, bidrar kommunen til at personer som har utfordringer med å starte i- eller komme tilbake til arbeidslivet, gis mulighet til å bli verdifulle bidragsytere til fellesskapet. Her tilbys innbyggere blant annet karriereveiledning, varig tilrettelagt arbeid, arbeidstrening i skjermet bedrift, arbeidstrening hos ekstern arbeidsgiver, bistand til å rydde opp i utfordringer som er til hinder for arbeid.

Foto: Farid Dino Omer

Kommunen inngikk videre en samarbeidsavtale med Kirkens bymisjon om tiltaket «I jobb» i 2023. Tiltaket engasjerer innbyggere med rusavhengighet to ganger i uken, hvor de blant annet bidrar med søppelrydding og enkelt vedlikehold i Lørenskog sentrum. Kommunen jobber også aktivt inn mot frivilligheten om andre tiltak for å inkludere og aktivisere utsatte grupper og enkeltpersoner som er i risikogruppen for utenforskap.

Oppvekstvilkår og utdanning

Å forebygge utenforskap krever tidlig innsats. Skoler og barnehager spiller en avgjørende rolle for barns utvikling og danner fundamentet for deres videre liv. Kommunens barnehager og skoler er nemlig ikke bare være et sted for faglig utdanning, men skal være omgivelser for et trygt oppvekstmiljø hvor barn og unge gis mulighet til å utforske, lære sosiale ferdigheter og utvikle egen identitet.

Overordnet viser Ungdataundersøkelsen at elever på ungdomstrinnet i Lørenskog ikke avviker vesentlig fra landsgjennomsnittet hva gjelder tilfredshet med livet, og videre at andelen av elever som opplever ensomhet er lik som landet for øvrig.

Andelen som føler på trygghet i nærmiljøet og som er fornøyd med lokalmiljøet er imidlertid lavere i Lørenskog sammenliknet med både Akershus fylke og landet som helhet. Dette *til tross for* en høyere tilfredshet enn landsgjennomsnittet med lokalt kulturtilbud og lokale møteplasser til å treffe andre. Kommunedirektøren ser den lavere andelen som føler trygghet og er tilfreds med lokalmiljøet i delvis i sammenheng med problematikk rundt ungdomskriminalitet – som i Lørenskog særlig knytter seg til vinning- og ransforhold, voldskriminalitet og skadeverk.

Sammenliknet med både fylket og landet i sin helhet, har Lørenskog kommune en betydelig høyere andel barn mellom 0-17 år som bor trangt og som vokser opp i familier som mottar sosialhjelp. Likevel skiller ikke kommunen seg vesentlig fra landet som helhet hva gjelder andelen barn som vokser opp i vedvarende lavinntekt.

Lørenskog preges imidlertid av geografiske ulikheter, og det er derfor nærliggende å anta at andelen er vesentlig høyere enn gjennomsnittet i enkelte boområder, og vesentlig lavere i andre. Barn som vokser opp i vedvarende lavinntekt deltar generelt mindre i organiserte fritidsaktiviteter, har mindre kontakt med jevnaldrende, har færre materielle goder og tilbringer mer tid ute og på steder med større risiko for å bli rekruttert inn i kriminelle miljø.

Lørenskogskolen leverer gode resultater og tilbyr opplæring av høy kvalitet. Resultater fra nasjonale prøver 2022-2023, viser at kommunen skårer på gjennomsnitt eller over gjennomsnitt i lesing, regning og engelsk. Kommunen skårer også godt på målinger av hva skolens innsats betyr for elevenes læringsresultater – såkalte *skolebidragsindikatorer*. Herunder kontrollerer man for foreldebakgrunn og tidligere resultater. Lørenskog kommunes positive verdi på skolebidragsindikatoren, innebærer at Lørenskogskolens innsats har større betydning for elevenes læringsresultater sammenliknet med landsgjennomsnittet.

Andelen som opplever mobbing, er imidlertid høyere i Lørenskogskolen enn i landet for øvrig. Mobbetallene økte fra 2021-2022, hvorpå økningen var spesielt stor på 7. trinn. Økningen er ikke et isolert Lørenskogfenomen, men synes også i resten av landet. Tilsvarende trend vises også i fraværestallene, hvor antall fraværsdager ført på vitnemålet har økt betydelig fra 2018-2023. Utviklingen kan delvis, men ikke fullt og helt, knyttes til høy mobilitet og hyppig utskiftninger i elevgruppen. Opplevelse av fellesskap og å føle seg inkludert er et grunnleggende behov, og viktig for læring og trivsel.

Gjennomføringsgraden i videregående er på 81 prosent, og skiller seg ikke fra landet som helhet.

Kommunens strategiske arbeid for å imøtekomme utviklingen

Bred ungdomssatsning er et prioritert satsningsområde i kommuneplanens samfunnsdel. Dette innebærer en prioritering av ungdomsmiljø, utdanning og arbeid, møtested for ungdom og organisert og uorganisert idrett, fritidsaktiviteter, kulturtilbud og friluftsliv. Arbeidet foregår tverrsektorielt og skjer gjennom samarbeid med frivillige organisasjoner og foreninger, næringsliv, innbyggere og – ikke minst – med barn og unge selv. At kommunen jobber *sammen med* innbyggerne om utvikling av tjenester og tiltak, er førende i oppvekstplanen som kommunestyret vedtok høsten 2023.

Oppvekstplanen definerer kommunens retning og overordnede prioriteringer innenfor oppvekstfeltet, som oppsummert innebærer å vri ressurser over til forebygging og helsefremming snarere enn å prioritere ressurser *i etterkant* av at tjenestebehovene oppstår. Samtidig skal de barn og familier har behov for tjenester, oppleve god støtte og hjelp uavhengig av hvem de henvender seg til i kommunen. Familieveiviseren – en tverrfaglig tjeneste opprettet i 2023 – skal sikre en koordinert og samordnet innsats til det beste for barnet og dets familie.

Kommunen har de siste årene tilbudt et rekordstort antall sommer- og deltidsjobber til ungdom. Dette gir ungdom et godt innblikk i arbeidslivet, skaper ansvarsfølelse og sikrer samtidig det som for mange av dem er deres første egne inntekt. Tilbudene viser dessuten det brede mangfoldet av tjenester som tilbys og oppgaver som løses av en kommune, som på sikt kan ha positiv effekt på kommunens attraktivitet i kampen om arbeidskraft. Å komme tidlig inn i arbeid og få muligheten til å tjene sin egen inntekt, reduserer ifølge forskning også risikoen for å havne i utenforskap senere i livet. Gjennom å tilby sommerjobber bidrar kommunen dermed til å stimulere til en sosial- og økonomisk bærekraftig utvikling.

Kommunedirektøren tar på alvor at Lørenskogungdom føler på større utrygghet i lokalmiljøet enn landsgjennomsnittet. Utekontakten, som består av ansatte med helse- og sosialfaglig kompetanse, oppsøker ungdom på deres egne arenaer på dag- og kveldstid, og har til hensikt nettopp å forebygge utrygghet i lokalmiljøet. Kommunen fortsetter i tillegg satsningen på fritidsklubbene på Fjellhamar, Kurland, Rasta og Åsen, og opprettholder og videreutvikler tilbudet på møteplasser på Downtown, Volt, Fridays og UNIFY. På disse møteplassene møter ungdom ressurspersoner som ved behov evner å se, ivareta og følge opp ungdommen. Ungdata viser at Lørenskogungdommen, sammenliknet med Akershus fylke, oppgir å være vesentlig mer fornøyd med tilgang på og tilbud om lokale treffsteder.

Foto: Jonas Ruud

Å satse på trygge møteplasser for unge er dessuten et viktig kriminalitetsforebyggende tiltak. Men for å lykkes med forebygging av

ungdomskriminalitet er kommunen også avhengig av samarbeid med nabokommuner og et lokalt tilstedeværende politi. De fem kommunene på Nedre Romerike har derfor inngått en avtale med Akershus fylkeskommune om et tettere samarbeid om det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet i Lillestrøm politistasjonsdistrikt. Samarbeidet legger til rette for erfaringsutveksling, enhetlig praksis på tvers av kommunegrenser og en bedre helhetlig oversikt over omfanget av rus og kriminalitet på Nedre Romerike.

Kommunedirektøren er imidlertid bekymret over at lokalt politi har blitt tvunget til å nedprioritere det operative forebyggende tjenestearbeidet i regionen. Kommunedirektøren og ordfører vil fortsette det aktive arbeidet med å sette behovet for en forebyggende politipatrulje i Lørenskog og omegn høyt på dagsorden.

Videre er gode barnehager og en trygg skolegang grunnleggende bestanddeler for å skape trygge omgivelser for barn og unge i Lørenskog. Opplevelsen av fellesskap og inkludering skaper trivsel og stimulerer til læring, som igjen bidrar til å redusere sosiale forskjeller. I Lørenskog, med sin høye tilflytting av barnefamilier, er dette særlig viktig.

Kommunens barnehager og skoler lykkes i all hovedsak med dette, men har enkelte geografiske skjevheter både på resultater fra nasjonale prøver og på målinger av elevenes egen vurdering av motivasjon, trivsel og læringsmiljø. Fraværsteamet, etablert i 2019, identifiserer bekymringsfullt fravær og kommer tidlig inn i arbeidet med å forebygge langvarig skolevegring. Rådgivende og støttende team mot mobbing (RSTM) gir tilsvarende bistand i mobbesaker.

Tiltak for å videreutvikle kommunens barnehager og skoler vurderes i det pågående arbeidet med temaplan for kvalitet i barnehage og skole.

Klimagassutslipp og klimatilpasning

Omfattende boligutbygging og utbygging av annen nødvendig infrastruktur henger naturlig sammen med høy befolkningsvekst. Disse faktorene er også de viktigste driverne i utviklingen av klimagassutslipp i Lørenskog: I 2021 utgjorde veitrafikk 46 prosent av Lørenskog kommunes klimagassutslipp, mens annen mobil forburning – bygg- og anleggsvirksomhet, tjenester tilknyttet transport med videre – står for 45 prosent av kommunens klimagassutslipp. Dette utgjør til sammen 91 prosent av kommunens totale klimagassutslipp.

Selv om deler av klimagassutslippene for veitrafikk kan tilskrives gjennomfartskjøring fra riksvei 159, viser tidligere kartleggingsarbeid at en stor andel av korte reiser innenfor kommunes grenser gjøres med personbil. Lørenskog skårer høyt på målinger av svevestøv, og har en dårligere luftkvalitet sammenliknet med både fylket og landet i sin helhet.

Utbygging fører videre med seg arealendringer. Og arealendringer er den fremste risikofaktoren for naturtap og tap av biologisk mangfold. Lørenskog er med sine 70,5

km2 blant landets minste kommuner i areal (aller minst dersom man inkluderer territorielt farvann). Av dette består kun 14 km2 av urbant område, mens det resterende arealet i hovedsak er skog (46 km2) og dyrket mark (9,5 km2). Lørenskog er følgelig blant de mest tettbebygde områdene i landet, men samtidig også vedvarende pressområde og et yndet sted å bo. Dette tvinger frem konstante avveininger mellom ønske om utbygging på den ene siden, mot ønske om å ivareta eksisterende areal og natur på den annen.

Været blir varmere, våtere og villere. Lørenskog vil antakelig oppleve færre nedbørsdager i årene fremover. Likevel vil vi være mer utsatt for kraftig nedbør som fører med seg flom og annen naturskade. Utviklingen vil øke den totale belastningen på kommunens vann- og avløpsnett og annen teknisk infrastruktur, og aktualiserer et behov for moderne renseanlegg og bedre håndtering av overvann og fremmedvann.

Kommunens strategiske arbeid for å imøtekomme utviklingen

Lørenskog kommune skal være *grønn, trygg og mangfoldig*, og har derfor ambisiøse klimamål:

- Lørenskog kommune skal være klimanøytralt drevet innen 2030
- Lørenskog kommune skal legge til rette for at Lørenskogsamfunnet reduserer klimautslipp med 50 prosent innen 2030 sett i forhold til 2009
- Lørenskog kommune skal sikre at Lørenskogsamfunnet er klimanøytralt innen 2050.

Klimabudsjettet er i denne sammenheng et viktig styringsverktøy for å strukturere og intensivere kommunens klimaarbeid. Dette gir kommunen målbare indikatorer i klimaarbeidet, som bereder grunnen for en helhetlig og systematisk innsats for en grønn og bærekraftig utvikling.

[Asplan Viaks gjennomgang av status for klimagassutslipp for Lørenskog kommune](#), viser at kommunen i perioden 2009-2021 hadde en total reduksjon i klimagassutslipp per innbygger på 28 prosent, som i absolutte tall tilsvarer om lag 4 prosent.

Foto: Farid Dino Omer

Med utgangspunkt i Lørenskogsamfunnets klimagassutslipp, satser kommunen på trygg og miljøvennlig transport. Dette innebærer blant annet å bedre busstilbudet på tvers av Lørenskog og gjennom dette redusere antall reiser med personbil, tilrettelegge

for elbillading, bildeling og samkjøring og etablere gode sykkelveier, gangfelt og tur- og snarveier.

Kommunens plan for mobilitet inneholder en rekke kommunale drifts- og investeringstiltak for hvordan kommunen legger til rette for overgangen til mer klimavennlig reiseatferd. Kommunedirektøren jobber tillegg aktivt opp mot statlig aktører for å iverksette tiltak som reduserer omfanget av svevestøv fra riksvei 159.

Utsikter mot mer ekstremvær og kraftige nedbørsmengder, har tvunget kommunen til å tenke nytt omkring håndtering av overvann og vassdrag. Strategi for overvann og vassdrag og deltakelse i innovasjonsprosjektet *Innovann* er retningsgivende for kommunens tilnærming til dette. Gjennom Innovann har Lørenskog kommune, i samarbeid med Bærum kommune, utviklet ny metodikk og nye verktøy for håndtering av overvann. Skårerparken er det fremste eksempel på hvordan teknisk infrastruktur for håndtering av store vannmengder kan etableres sammen med utvikling av attraktive møteplasser for folk i Lørenskog. En slik form for innovativ byplanlegging er en viktig brikke i arbeidet med å begrense naturskade og skade på kommunens tekniske infrastruktur.

Naturmangfold har det siste året stått høyt på den politiske agendaen. I sitt forventningsbrev til kommunene for 2024, oppfordret Statsforvalter kommunene til å tilby arealer for vern etter naturmangfoldsloven og videre restaurere grøftede myrer. Statsforvalter ba i tillegg kommunene om å vurdere om tidligere godkjent arealbruk til utbyggingsformål kan tilbakeføres til landbruks-, natur- og friluftsområder (LNF-områder).

I Lørenskog kommunes naturmangfoldplan er stans av tap av naturmangfold og ivaretagelse av naturverdier gjennom kunnskapsbasert forvaltning og arealbruk et hovedmål. Måloppnåelsen er imidlertid avhengig av bedre kunnskapsgrunnlag, økt kompetanse og en mer naturvennlig forvaltning. Som et ledd i dette arbeidet, er det utarbeidet et arealregnskap over kommunens geografiske område, som senere skal ligge til grunn for en helhetlig arealstrategi.

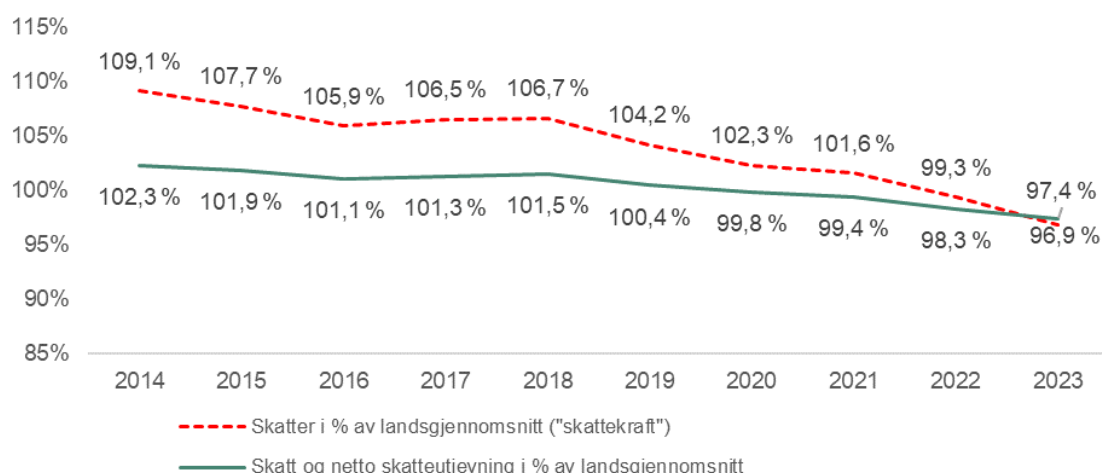
Kommunedirektøren vil herunder påbegynne et arbeid med en moderat plangjennomgang, i første omgang ved å se på syv planer hvor deler av planområdet ikke har noen arealformål, som et første steg i arbeidet med en helhetlig plangjennomgang. Hensikten med slik plangjennomgang, er å unngå arealbruk i strid med ønsket utvikling og forhindre unødig nedbygging av natur. En fullstendig plangjennomgang av kommunens 292 regulerings- og bebyggelsesplaner vil imidlertid være en ressurskrevende prosess som vil komme *i tillegg til* annen saksbehandling og presserende planoppgaver, og som følgelig er nødt til å pågå over flere år.

Kommunens arbeid med vann- og avløpshåndtering er delt mellom kommunen og det interkommunale selskapet Nedre Romerike Vann- og avløpsselskap (NRVA). NRVA forestår produksjon av drikkevann og rensing av avløpsvann, mens kommunen har ansvar for drift, vedlikehold og investeringer på det kommunale vann- og avløpsnett.

Kokevarselet i Lørenskog og omegn i 2023 avdekket for alvor at det er behov for oppdateringer og investeringer for fremtiden. Dette vil føre til økte gebyrer hos innbyggerne. Politisk vil dette være vanskelige avveininger mellom nødvendige tiltak og ønske om ikke å pålegge befolkningen høyere kommunale avgifter enn nødvendig. Kommunedirektøren vil derfor vie mer oppmerksomhet til eierskapsoppfølging og kontroll med kommunens interkommunale selskaper. Å finne den rette middelveien mellom investeringsbehov og avgiftsnivå vil være avgjørende for den økonomiske-, sosiale og klimavennlige bærekraften til kommunen og til innbyggerne som bor her.

Lørenskog kommunes rammevilkår

Lørenskog kommune har de siste årene hatt en negativ utvikling i skatteinntekter av landsgjennomsnittet: Mens kommunen i 2014 lå på 109 prosent av landsgjennomsnittet i skatteinntekter per innbygger, var kommunen ved utgangen av 2023 nede på 97 prosent. Lørenskog har følgelig blitt gradvis mer skattesvak i løpet av de siste ti årene. Forklaringen bak utviklingen er sammensatt, men skyldes blant annet at mange av innflytterne i denne perioden er unge mennesker med høy gjeldsgrad.

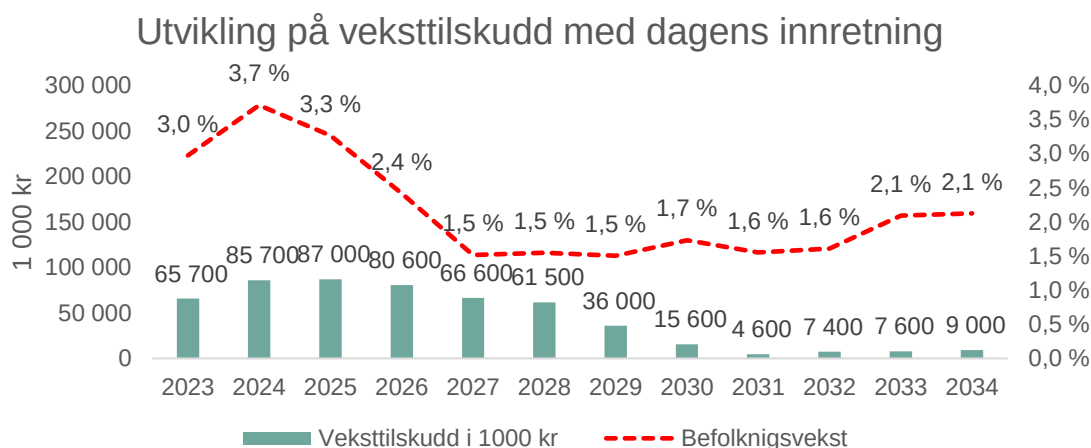

Vekstkommuner har i tillegg særskilte utfordringer knyttet til at rammetilskuddet for et år fastsettes etter befolkningstall per 1. juli året i forveien. Følgelig vil befolkningsvekst i siste halvdel av referanseåret og første halvdel av tilskuddsåret ikke bli kompensert for før fastsetting av rammetilskuddet det påfølgende år. Med vedvarende vekst over mange år, slik Lørenskog har hatt siden de siste 10-15 årene, gir dette en kontinuerlig ubalanse mellom inntektsgrunnlag og utgiftsbehov.

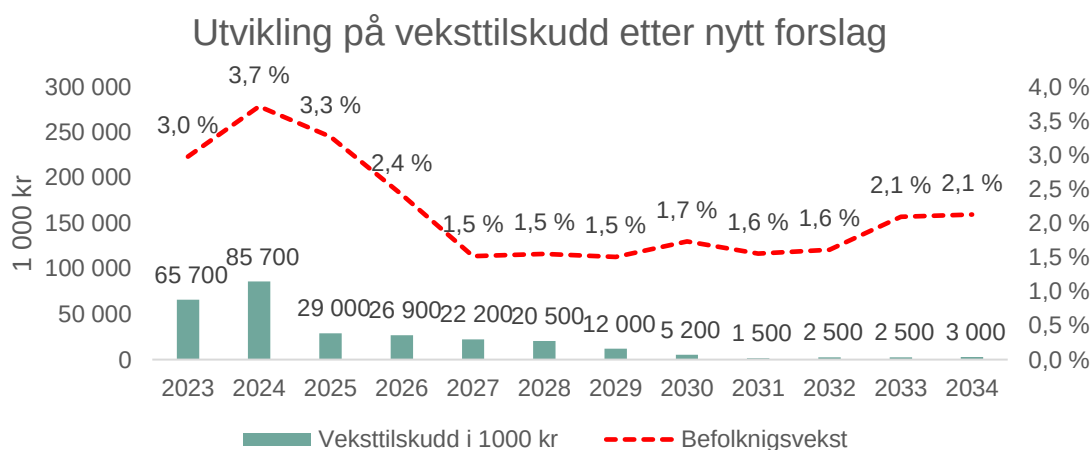
Dette kontinuerlige etterslepet korrigeres delvis, men kun delvis, gjennom at den enkelte innbyggers skattekommune bestemmes ut ifra hvor innbyggeren/skatteyteren er bosatt per 1. januar. Innbyggernes rettigheter og tilgang på tjenester gjelder imidlertid fra første dag. Eksempelvis vil en innbygger/skatteyter som melder flytting til Lørenskog kommune 2. januar, skatte til kommunen vedkommende bodde i per 1.

januar hele det aktuelle året – til tross for at innbyggeren/skatteyteren i et slikt tilfelle utelukkende vil benytte seg av tjenester fra Lørenskog kommune.

Gjennom veksttilskuddet, som i regjeringens forslag til nytt inntektssystem er foreslått redusert til 1/3 av dagens vekt, kompenseres kommunen for deler av disse (uheldige) utslagene av inntektssystemet. I 2024 utgjør veksttilskuddet 85,7 mill. kr. Med dagens vekt – altså før regjeringens forslag til nytt inntektssystem – ville utviklingen på kommunens veksttilskudd vært slik:

Med regjeringens forslag til ny innretning på veksttilskuddet, hvor det faste beløpet per innbygger utover vekstgrensen er foreslått redusert med 1/3, vil kommunen – under forutsetning om at forslaget vedtas i Stortinget – motta følgende i veksttilskudd fra og med 2025:

Regjeringens forslag til ny innretning på veksttilskuddet slår dermed negativt ut for Lørenskog kommune. Økt skatteutjevning og justeringer i kostnadsnøkler (utgiftsutjevning) fører isolert til at inntektsbortfallet modereres, men er likevel uheldig for utviklingen på Lørenskog kommunes forventede inntekter - særlig frem til 2030.

For Lørenskog kommune innebærer summen av kommuneproposisjonen 2025 og foreslåtte endringer i inntektssystemet en anslått vekst i rammetilskuddet på 34 mill. kr i 2025. Av disse følger om lag 12 mill. kr av en særskilt fordeling av vekst i frie inntekter og en ny tapskompensasjonsordning for kommuner med skatteinntekter under 105 prosent av landsgjennomsnittet og som samlet taper på endringene ved nytt inntektssystem. Den resterende andelen følger av en generell og ytterligere vekst i frie inntekter til kommunene, hvor om lag halvparten innebærer kompensasjon for demografikostnader. Regjeringens forslag til nytt inntektssystem skal behandles av Stortinget 18. juni 2024.

Kommunesektorens overordnede utfordringer forsvinner imidlertid ikke med en omlegging av inntektssystemet. Spørsmålet er fortsatt om inntektssystemet og kommunenes økonomiske rammer står seg i forhold til oppgaveansvaret, omfanget av statlig styring og rammen av det lokale selvstyret.

Generalistkommuneutvalgets funn og vurderinger, og debatten – eller fraværet av debatten – om maktforholdet mellom stat og kommune er av flere grunner relevant for Lørenskog. Fortrinnsvis fordi statlig detaljstyring reduserer kommunens handlingsrom og mulighet til å foreta egne prioriteringer og vurderinger innenfor viktige tjenesteområder. Handlingsrommet forringes ytterligere i takt med knappere økonomiske ressurser. Dette fordi lovpålagte oppgaver nødvendigvis må prioriteres før kommunen kan prioritere ikke-lovpålagte oppgaver, som typisk kretser rundt kulturtilbud og/eller andre tjenester av mer forebyggende karakter.

Dernest viser forskning på lokaldemokrati og lokalpolitikeres arbeidsvilkår at kommunepolitikeres opplevelse av handlingsrom og innflytelse – som i stor grad er betinget av kommunens økonomi og omfanget av statlig styring – er de faktorene som har størst betydning for lokalpolitikeres motivasjon. I lys av kommunens økonomiske situasjon og det vi isolert kan skape av større handlingsrom selv, kan ytterligere rettighetsfesting og statlig detaljstyring begrense Lørenskog kommunes handlingsrom i en utstrekning at vi over en periode kun har kapasitet og myndighet til å effektivt utføre statlig politikk. Kommunedirektøren er bekymret for hvilken effekt dette kan ha på rekruttering til politikken og engasjementet i Lørenskogsamfunnet.

På den annen side er det ikke slik at all statlig detaljstyring nødvendigvis er negativ. Det siste halvårets oppmerksomhet rundt saker om kommunenes nedbygging av natur, viser at sterkere statlig styring i enkelte tilfeller er nødvendig for å ivareta helhetlige forvaltningshensyn.

Utfordringen oppstår når slike debatter frikobles en større debatt om makt- og myndighetsforholdet i sin helhet. På denne måten blir den statlige styringen over kommunene et stykkevis og delt lappeteppe, snarere enn en forutsigbar og stringent tilnærming til hvordan Lørenskog og resten av Kommune-Norge – i samarbeid med de øvrige forvaltningsnivåene – best kan bidra til å løse de store samfunnsflokene vi står overfor.

Kommunens strategiske arbeid for å imøtekomme utviklingen

Disse overordnede rammevilkårene er viktige spørsmål for Lørenskog kommune. Kommunedirektøren jobber aktivt med å belyse problemstillinger og komme med innsigelser i diverse høringsinnspill som fremmes for politisk behandling og deretter avgis til det aktuelle departement. Kommunedirektøren vurderer likevel at Lørenskog kommune kan bli mer fremsynt og proaktiv i dette arbeidet, og ønsker en mer formalisert og strategisk tilnærming til disse spørsmålene og problemstillingene. Kommunedirektøren ønsker dialog med formannskapet om hvordan et slikt arbeid kan se ut.

Økonomisk bærekraft

Lørenskog kommune skal, jf. kommuneloven § 14-1, forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Kommunestyret har her det øverste ansvaret, og skal utarbeide realistiske planer for kommunens økonomiske utvikling.

Statsforvalteren skriver i sitt forventningsbrev til kommunene for 2024 at målrettet og bevisst prioritering vil være nødvendig i tiden fremover. De finansielle måltallene – kommunenes handlingsregler – trekkes frem som kommunestyrets viktigste styringsverktøy for økonomisk bærekraft.

Kommunens handlingsregler og regnskapsåret 2023

Økonomisk bærekraft handler om å bruke ressursene på en måte som sikrer at dagens økonomiforvaltning ikke går på bekostning av fremtidig utvikling og fremtidige generasjoner. Kommuneloven stiller krav om at kommunestyret skal vedta finansielle handlingsregler for kommunen. Handlingsreglene skal fungere som styringsverktøy og bidra til å ivareta en forsvarlig, langsiktig økonomisk utvikling. Kommunedirektøren skal styre etter disse handlingsreglene både i budsjettarbeidet og annen budsjett rapportering.

Kommunestyret i Lørenskog kommune har vedtatt følgende handlingsregler:

Handlingsregel 1 – overskudd: Kommunens netto driftsresultat skal gjennomsnittlig utgjøre minst 2 prosent av kommunens brutto driftsinntekter i planperioden

Handlingsregel 2 – gjeld: Kommunens netto gjeld målt i prosent av kommunens samlede driftsinntekter skal reduseres

Handlingsregel 3 – fond: Kommunens disposisjonsfond bør utgjøre minimum 8 prosent av kommunens samlede driftsinntekter

Lørenskog kommune står fortiden i en krevende økonomisk situasjon. I budsjett for 2025 og i økonomiplanperioden 2025-2028, vil kommunen ha utfordringer med å skape et handlingsrom til annet enn å levere på lovpålagte forpliktelser og kjernetjenester. Etter mange år med positive regnskapsresultater, viste regnskapet for 2023 et negativt netto driftsresultat på 16,5 mill.kr, -0,4 prosent av driftsinntektene.

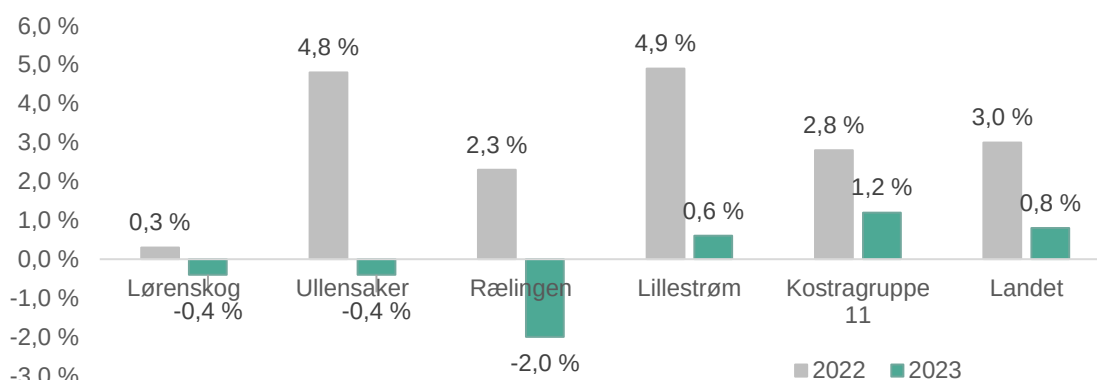
Korrigert for bruk og avsetning til bundne fond og for premieavvik (korrigert netto driftsresultat), som viser det reelle driftsresultatet, er imidlertid betydelig svakere, med et underskudd på 132 mill.kr, -3,1 prosent av driftsinntektene.

Kommunens underskudd i 2023 kan i hovedsak forklares med negativ skattevekst på 67 mill.kr, 3,8 prosent. Den negative skatteveksten skyldes en bransjemessig nedgang for butikkhandel, utleie av arbeidskraft og eiendomsmegling som følge av økt inflasjon og nedgang i kjøpekraft, og en nedgang i innbetalt restskatt som følge av økte gjeldsrenter og et normalt nivå på utbytte.

Kommunen belastes i tillegg av en lånegjeld som ved utgangen av 2023 var på 6,7 mrd.kr. Dette er en økning på 0,9 mrd.kr sammenliknet med 2022. Utgifter til renter og avdrag – i det videre omtalt som finanskostnader – føres som driftsutgifter i regnskapet. Gjeldsutviklingen avspeiler delvis, men *kun* delvis, de investeringsbehov som har fulgt av befolkningsveksten de siste ti årene. Gjennomsnittsrenten i 2023 var på 3,79 prosent, mot 2,68 prosent i 2022.

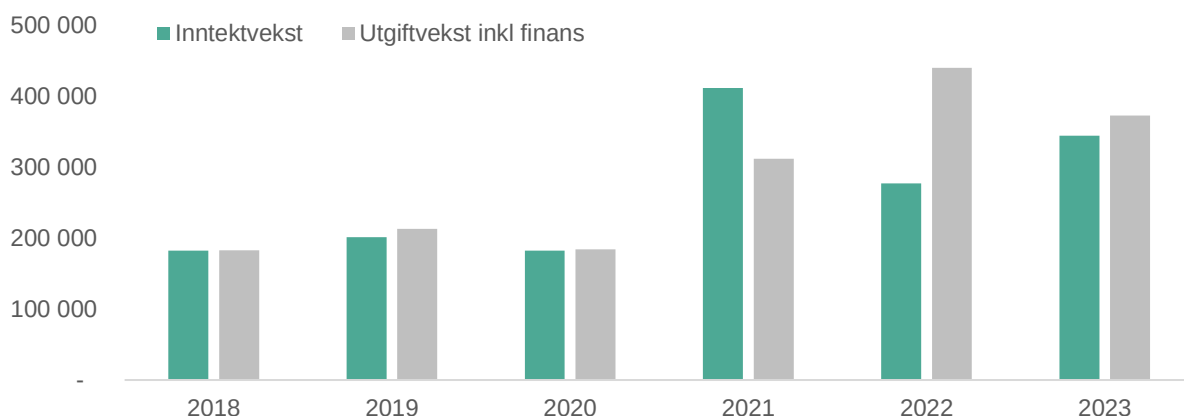
Grafen under viser netto driftsresultat i prosent av inntektene i utvalgte nærkommuner, i KOSTRA-gruppe 11 og gjennomsnittet i landet for 2022 og 2023.

Netto driftsresultat i % prosent av driftsinntekter (hentet fra KOSTRA)

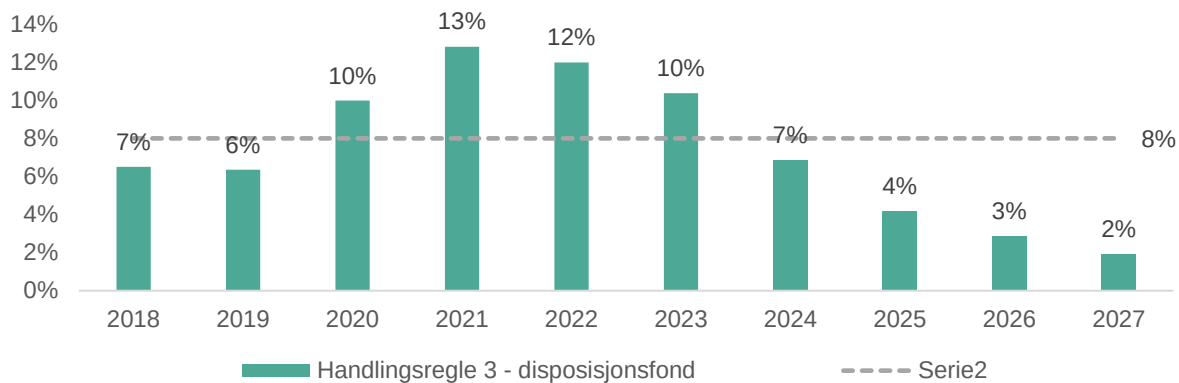
Lørenskog kommune er med andre ord ikke i en særstilling hva gjelder negativt netto driftsresultat i 2023: Pilene peker nedover både i nabokommuner, i KOSTRA-gruppen og i landet for øvrig.

Den krevende økonomiske situasjonen vil vedvare i årene fremover, og vises blant annet gjennom et budsjettert negativt netto driftsresultat på 45 mill.kr i 2024. Videre vil skatteinntekten fortsatt påvirkes negativt av høy inflasjon og et høyere rentenivå. Grafen nedenfor viser utviklingen i årlig vekst i inntekter og utgifter fra 2018 til 2023.

Kommunens utgifter har siden 2022 vært høyere enn kommunens inntekter. Dette innebærer at Lørenskog kommune de siste årene har brukt av oppsparte midler fra kommunens disposisjonsfond til å dekke ordinære driftsutgifter.

Grafen nedenfor illustrerer i grønn søyle utviklingen på kommunens disposisjonsfond dersom det *ikke* gjøres tiltak for å bedre balansen mellom kommunens inntekter og utgifter.

I dag består kommunens disposisjonsfond av 447 mill.kr, og utgjør 10 prosent av kommunens samlede driftsinntekter. Dette oppfyller kommunens handlingsregel om disposisjonsfond.

Dersom det ikke gjøres kraftfulle grep for å bedre den økonomiske balansen mellom utgifter og inntekter, vil disposisjonsfondet – alt annet likt – reduseres til under 100 mill. kr i 2027, og da utgjøre om lag 2 prosent av driftsinntektene i 2027 – 6 prosentpoeng under handlingsregelen.

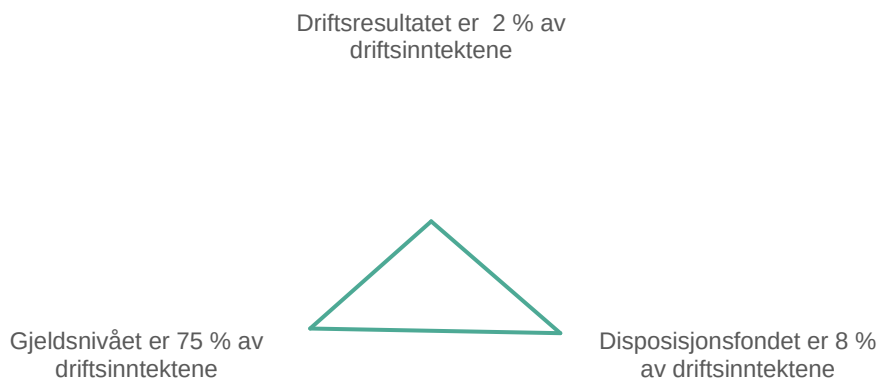
En slik utvikling er ikke bærekraftig. Dersom disposisjonsfondet over tid ligger vesentlig under 8 prosent, vil risikoen for å miste den økonomiske handlefriheten øke betydelig. Et minimumskriterium for å unngå oppføring i Register om betinget godkjenning og kontroll (ROBEK), er eksempelvis at kommunen skal kunne finne inndekning av et eventuelt underskudd gjennom bruk av disposisjonsfondet. Ved oppføring på ROBEK vil kommunen bli underlagt statlig kontroll med årsbudsjett, låneopptak og langsiktige leieavtaler.

Kommunaløkonomisk bærekraftsmodell

Hva Lørenskog kommune kan tåle av nye investeringer som finansieres gjennom lån, vil de neste ti årene bli et viktig måltall for fremtidig økonomisk balanse. [Den kommunaløkonomiske bærekraftsmodellen](#) – i det videre omtalt som KØB-modellen – vil sammen med kommunens egne handlingsregler være en viktig rettesnor.

Modellen er utviklet av Riksrevisjonen i forbindelse med en undersøkelse av kommunenes låneopptak og gjeldsbelastning, og legger til grunn at kommunene må se gjeldsnivå, driftsresultat og disposisjonsfond i sammenheng: økonomisk bærekraft opprettholdes når det er balanse mellom de tre variablene.

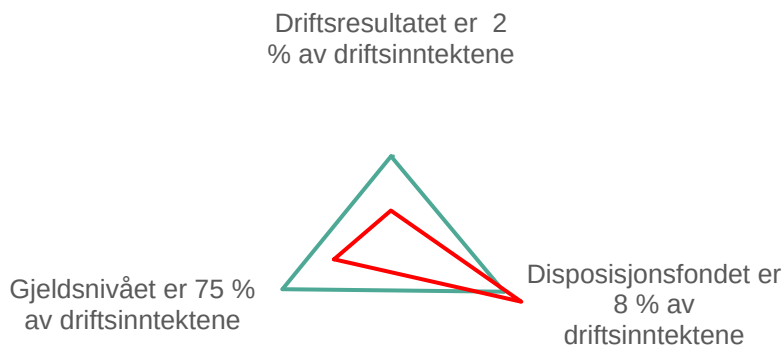
Etter Riksrevisjonens vurdering bør gjeldsnivået ut ifra en idealmodell være på 75 prosent av inntektene eller lavere og disposisjonsfondet på 8 prosent av driftsinntektene eller høyere, samtidig som driftsresultatet bør ligge omkring 2 prosent.

Videre bør ikke en kommune ha en gjeldsgrad høyere enn 100 prosent av driftsinntektene (maksgrense for hva som vurderes til å være et bærekraftig gjeldsnivå), og disposisjonsfondet og driftsresultatet bør ved tilfeller være vesentlig høyere enn henholdsvis 8 prosent og 2 prosent.

Lørenskog kommunes økonomiske bærekraftsnivå

Lørenskog kommune oppfyller ikke alle sider av KØB-modellens krav for en bærekraftig økonomi. Modellen under viser hvordan Lørenskog kommunes økonomiske situasjon (rødmerket trekant) ser ut i forhold til bærekraftsmodellen.

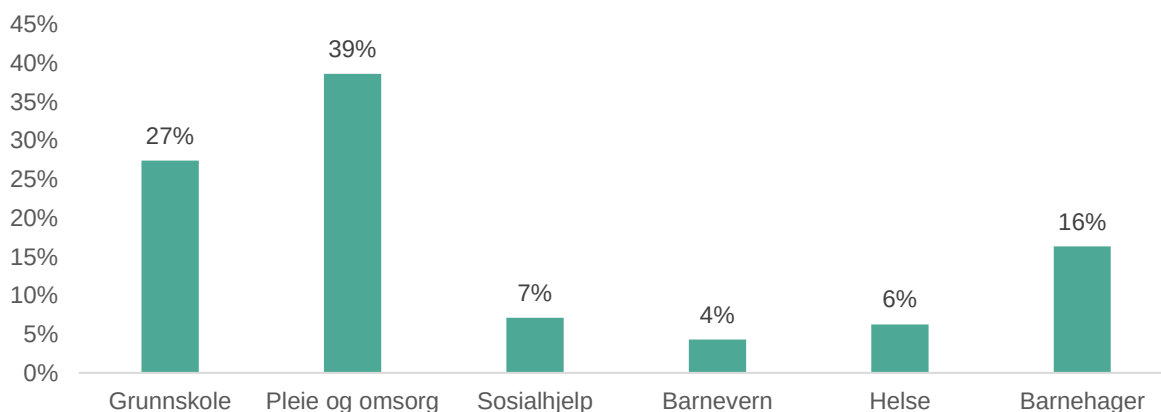
Per regnskapsår 2023 oppfyller kommunen kun anbefalingen om at disposisjonsfondet bør være 8 prosent av driftsinntektene. Gjeldsnivået er vesentlig høyere, og driftsresultatet er vesentlig mindre enn anbefalt størrelse. Det økonomiske bærekraftavviket illustreres under:

	KØBs mål for bærekraft	Regnskap 2023	Avvik prosentpoeng	Økonomisk bærekraftsavvik i mill.kr
Driftsresultat	2,0%	-3,1 %	-5,1 %	- 218
Disposisjonsfond	8,0%	10,4 %	2,4 %	102
Netto lånegjeld	75%	156 %	-81 %	- 3 485

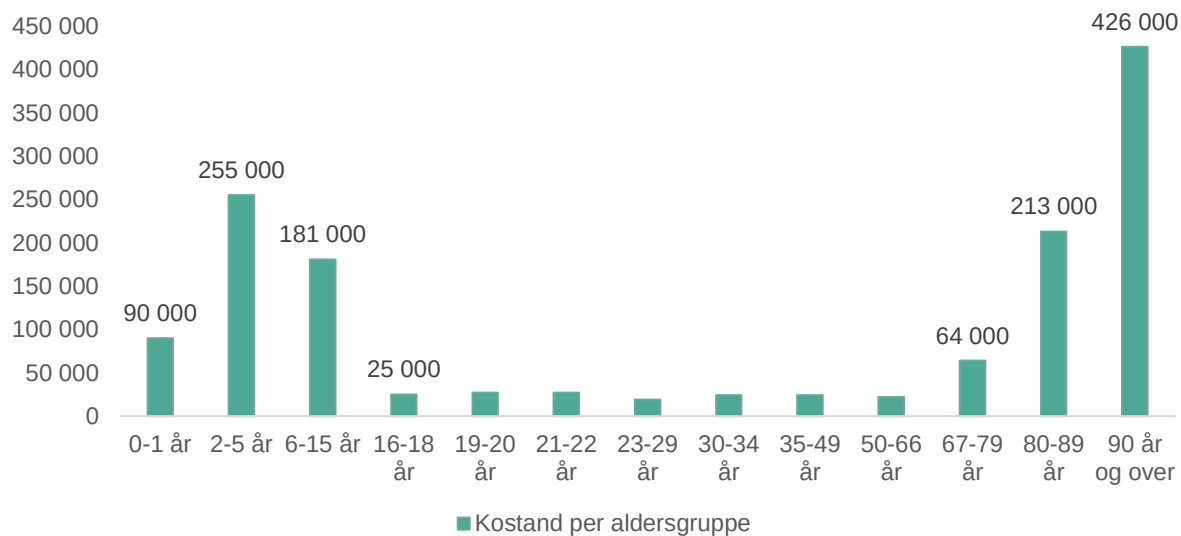
Kommunens driftsutgifter

Driftsutgiftene representerer Lørenskog kommunes kostnader til tjenesteproduksjon. Utviklingen i driftsutgiftene er dermed nært knyttet til befolkningssammensetningen og innbyggernes behov for kommunale tjenester. Det finnes ingen omforent definisjon på kommunenes kjernetjenester eller noen enkel grense for hva kommunene gjennom lov og forskrift *må* produsere av velferd- og tjenestetilbud

Overordnet kretser likevel kjernetjenestene rundt grunnskole, pleie og omsorg, sosialhjelp, barnevern, helse og barnehage. 82 prosent av den statlige rammefinansieringen knyttes til disse tjenestene. Under vises fordelingen på hvor mye av rammefinansieringen som tilfaller hvert tjenesteområde.

Grunnskole, barnehage og pleie og omsorg tilfører den største andelen av statlig finansiering til kommunen. Oversikten billedgjør samtidig hvilke kjernetjenester som i seg selv er mest kostnadskrevende. Dette illustreres ytterligere gjennom grafen under, som viser kronesatsen per befolkningsgruppe og hvor mye en kommune får finansiert per innbygger i de ulike aldersgruppene.

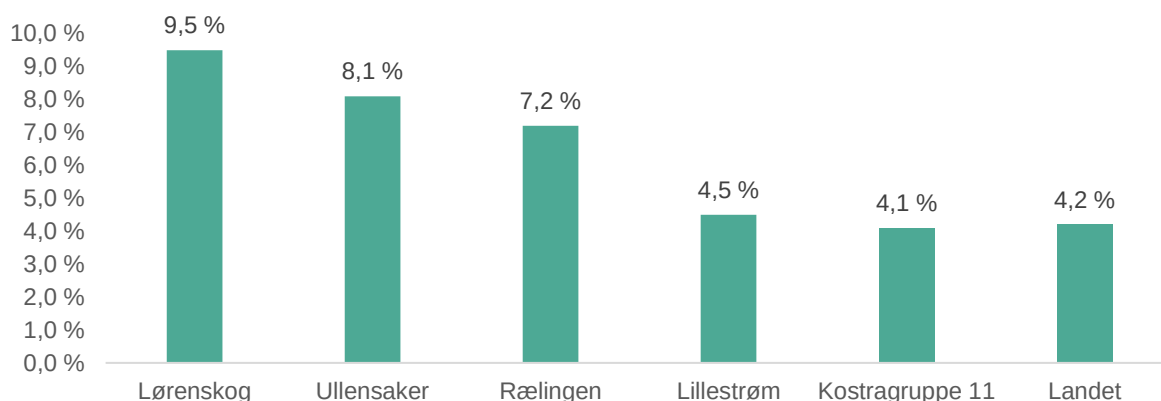
Kommunen har samtidig et oppgaveansvar langt utover produksjon av kjernetjenester. Disse knytter seg imidlertid i mindre grad direkte til kommunens befolkningssammensetning, og finansieres dermed ikke på samme måte som kjernetjenestene. Eksempler på slike oppgaver er feiing, renovasjon og vann og avløp, som alle gebyrfinansieres via selvkostprinsippet. Dette innebærer at inntektene fra gebyret for en tjeneste eller produkt ikke skal overstige kostnadene ved å produsere den aktuelle tjenesten eller produktet.

Oppgaver som ligger utenfor kjernetjenestene og som heller ikke følger av lov eller forskrift, finansieres av kommunen selv.

Finanskostnader

Kommunens 6,7 mrd.kr i lånegjeld er et uttrykk for det høye investeringsnivået kommunen har hatt de siste årene. I takt med renteutviklingen, øker også kostnadene som hefter ved denne lånegjelden. Fra 2022 til 2023 økte kommunens finanskostnader med 134,7 mill.kr, og utgjør om lag 9,5 prosent av kommunens driftsbudsjett, tilsvarende 400 mill.kr.

Netto finans og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter (hentet fra KOSTRA)

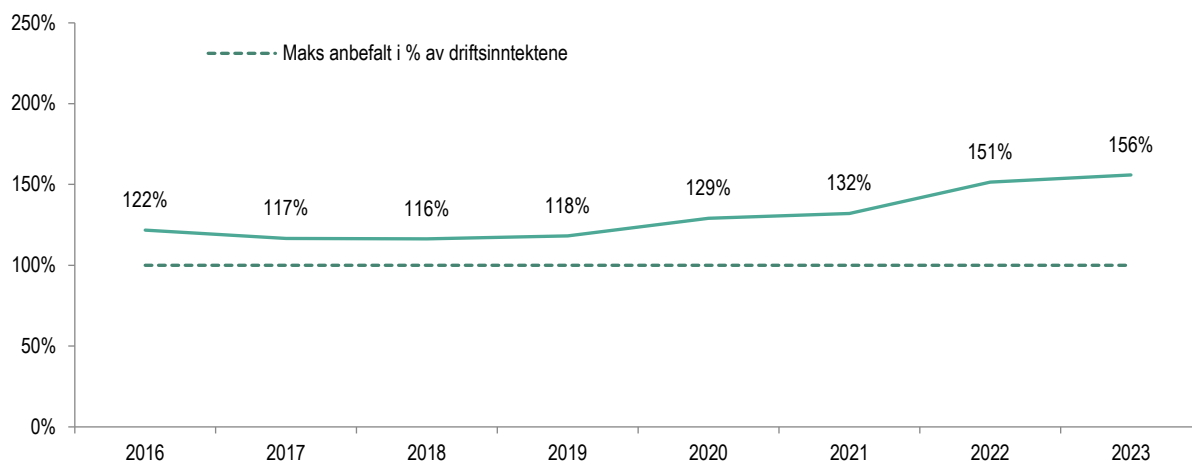
Oversikten viser at Lørenskog ligger høyere enn både nabokommuner, KOSTRA-gruppen og landet for øvrig hva gjelder andelen av kommunens driftsinntekter som går til betaling av finanskostnader.

Kommunens finanskostnader belaster i dag driften på en slik måte at det bidrar til betydelig ubalanse mellom inntekter og kostnader, og forringer muligheten til å skape et regnskapsmessig overskudd, jf. handlingsregel 1 om et gjennomsnittlig driftsresultat på minst 2 prosent av kommunens brutto driftsinntekter i planperioden.

Gjelds- og rentenivået og prognosene for renteutviklingen, som i sum er bestemmende for kommunens finanskostnader, aktualiserer behovet for strategiske grep for å bedre balansen mellom kommunens inntekter og utgifter dersom kommunen i nær fremtid skal ha realistiske forutsetninger for å kunne oppfylle handlingsregelen om overskudd – som er avgjørende for å øke kommunens økonomiske handlingsrom.

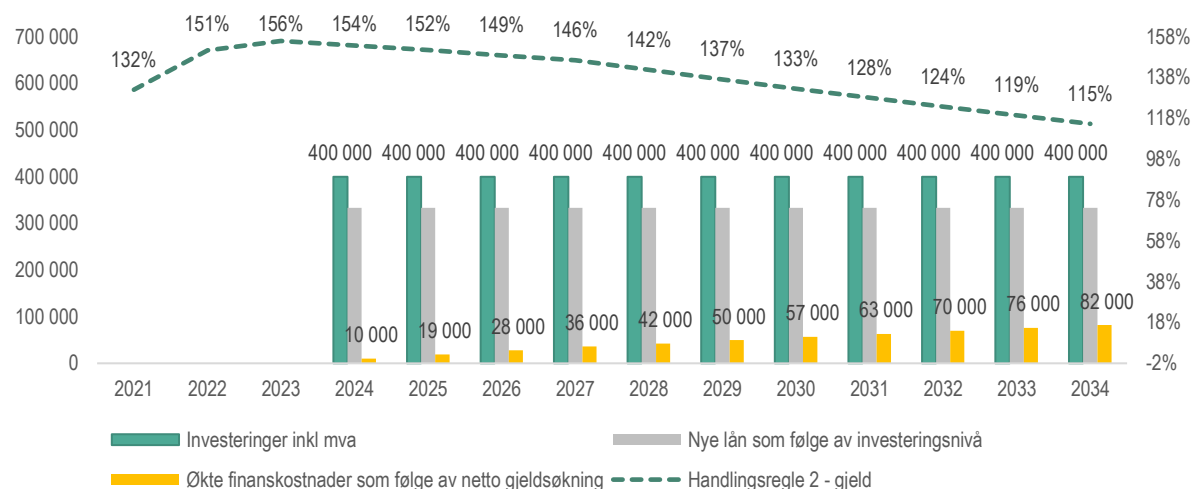
Gjeldsgrad og fremtidig investeringsnivå

Kommunens handlingsregel om gjeld er løst formulert, og sier at kommunens netto gjeld målt i prosent av kommunens samlede driftsinntekter skal reduseres (handlingsregel 2). Oversikten under viser imidlertid at kommunen siden 2019 ikke har oppfylt handlingsregelen, og gjeldsgraden er i dag 56 prosentpoeng høyere enn hva som er maksimalt anbefalt gjeldsgrad.

Investeringsnivå for økonomisk bærekraft

I perspektivmeldingen 2024-2027 ble det derfor utredet og anbefalt et lånefinansiert tak for årlig investeringer på 400 mill.kr. Et slikt investeringstak vil øke gjelden med 1 mrd.kr, til 7,7 mrd. ved utgangen av 2034. Som grafen under illustrerer, vil denne investeringsrammen bidra til at netto gjeld målt i prosent av driftsinntektene reduseres over tid.

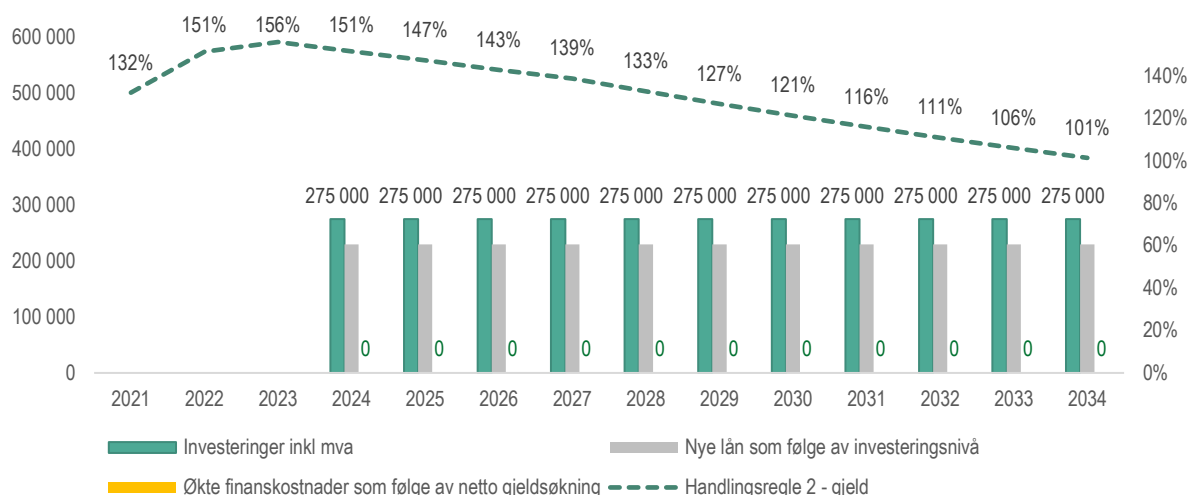

Investeringstaket på 400 mill.kr per år vil altså medføre at gjeldsgraden reduseres til 115 prosent i 2034. Kommunens handlingsregel om gjeld vil dermed oppfylles de neste ti årene.

Investeringstaket på 400 mill.kr vil likevel øke kommunens finanskostnader (gul søyle), og ha negativ effekt på kommunens driftsresultat og redusere kommunens mulighet til å oppfylle handlingsregel nr. 1. «Underskuddet» vil således – alt annet likt – forverres, til tross for investeringstaket og redusert gjeldsgrad. Dersom gjeldsgraden skal reduseres slik at den reelt bidrar til å forbedre kommunens økonomiske handlingsrom, må derfor investeringstaket settes ytterligere ned.

Et fornuftig mål i denne sammenheng, vil etter kommunedirektørens vurdering være at det lånefinansierte investeringstaket skal være på et nivå der kommunens driftsbudsjett *ikke* belastes utover det kommunen allerede har av finanskostnader til dagens gjeld – altså en situasjon hvor kommunens lånegjeld ikke *øker utover dagens nivå*.

Dette vil innebære et lånefinansiert investeringstak på et nivå tilsvarende 275 mill.kr per år, og at nye låneopptak ikke bør overstige 230 mill.kr (grå søyle). Kommunen vil følgelig kunne lånefinansiere investeringer for cirka 1,1 mrd.kr i hver økonomiplanperiode frem mot 2034.

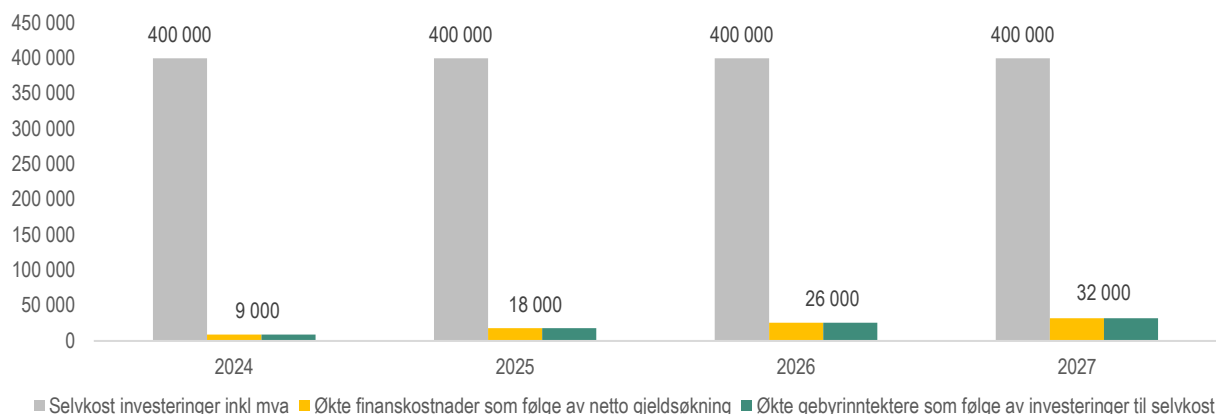

Med et slikt investeringstak vil kommunens gjeld – under forutsetning av at renten ligger stabilt og inntektene øker sjablongmessig per år – holde seg konstant på 6,7 mrd.kr frem til 2034, og finanskostnadenes belastning på kommunens driftsresultat vil reduseres.

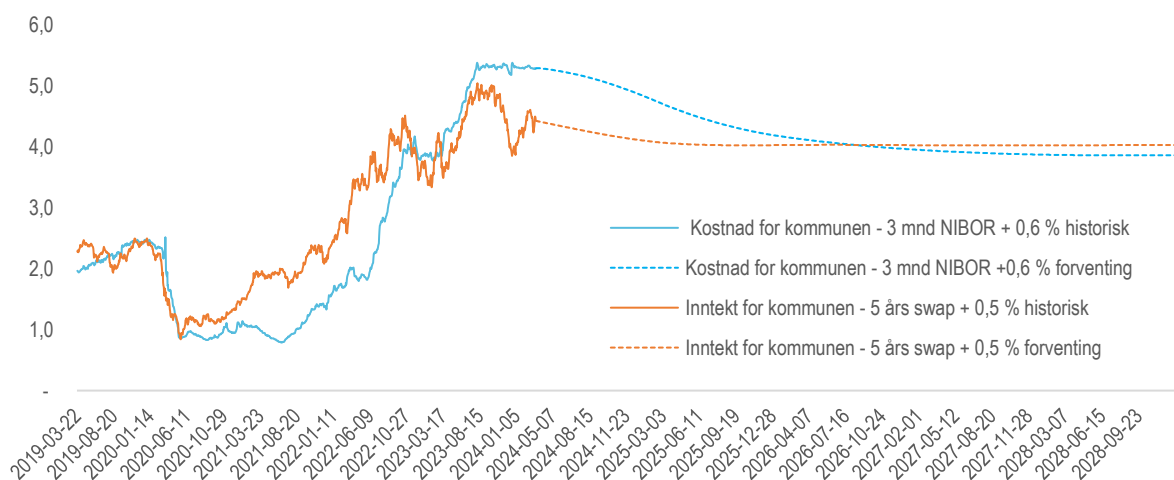
I 2034 vil gjeldsnivået da være redusert til om lag 100 prosent av kommunens samlede driftsinntekter, og dermed være i nærheten av hva som vurderes til å være maksgrensen for et bærekraftig gjeldsnivå.

Selvkostinvesteringer

Selvkostområdene er i utgangspunktet selvfinansierende, og skjer gjennom at innbyggerne betaler gebyrer for tjenestene de mottar. Selvkostinvesteringer vil derfor ikke øke gjeld i forhold til inntektene eller påvirke handlingsregelen om gjeld, ettersom utgiften i prinsippet er lik inntekten. Finanskostnadene vil derimot øke, men inntektene vil øke tilsvarende gjennom økte gebyrinntekter fra innbyggerne. Den netto kostnaden vil derfor, som det illustreres under, være lik null.

Selvkost innehar imidlertid også to risikoer: Det ene knytter seg til at det kan oppstå avvik mellom renten kommunen utfakturerer i gebyret, og den renten kommunen faktisk betaler. I dag utfakturerer eksempelvis kommunen for et vesentlig lavere rentegebyr enn hva den betaler, og gir en direktekostnad som for regnskapsåret *ikke* dekkes av gebyrinntektene. Selvkostprinsippet innebærer således at inntekter og utgifter utjevnes *over tid*, men at det i perioder kan ha innvirkning på kommunens driftsresultat. Dette skyldes renteøkninger etter 2022 og forventninger til fremtidig rentenivå. Sammenhengen illustreres under.

Den andre risikoen knytter seg til kommunens innbyggere. Forenklet er det Lørenskog kommunes innbyggere som betaler prisen for investeringer innenfor selvkostområdene, og økte gebyrer kan dermed bli en ytterligere belastning for den enkelte innbyggers økonomi. For at det kommunale gebyret som belastes innbyggerne ikke skal øke for mye og for fort, bør derfor selvkostinvesteringer prioriteres etter grundige vurderinger av *måkrav* og *børkrav*.

Annen finansiering av investeringer

Investeringer kan finansieres på annen måte enn kun gjennom låneopptak eller selvkost. Tilskudd av typen spillemidler og anleggsbidrag, og/eller salg av varige

driftsmidler, kommunale tomter, kommunale boliger og andre kommunale eiendeler er ulike eksempler på virkemidler som kan skaffe inndekning til hele, eller deler av en aktuell investeringskostnad. På samme måte som ved selvkostinvesteringer, vil ikke slik finansiering øke kommunens gjeldsnivå og utgifter til finanskostnader.

Salg av tomter eller annen kommunal eiendom *kan* i enkelte tilfeller være en god måte å finansiere investeringer på, men forutsetter en konkret vurdering av hvert enkelt objekt. Dette fordi salgsverdi vil avhenge av markedssituasjon og reguleringsstatus, og fordi lovpålagte krav knyttet til istandsettelse for videresalg kan medføre ekstraavgifter som reduserer den faktiske gevinsten. I tillegg må kommunen vurdere hvilke behov den selv har for arealer til utbygging og etablering av kommunal infrastruktur.

Ut ifra gjeldende markedsituasjon og av hensyn til kommunens eget arealbehov og anbefaling om utarbeidelse av reguleringsplaner før salg, vurderer kommunedirektøren at det *ikke* er hensiktsmessig å legge utviklingseiendommer ut for salg i nær fremtid. Kommunedirektøren viser til vedlegg unntatt offentlighet for ytterligere redegjørelser og vurderinger.

I enkelte tilfeller kan investeringer også finansieres av eksterne aktører, men da gjerne med tilhørende vilkår om at kommunen inngår en langsiktig leieavtale med utbygger. Slike investeringer har ingen negativ effekt på kommunens gjeldsnivå og finanskostnader, men vil belaste kommunens driftsutgifter og gjøre nettkostnaden tilnærmet lik null.

Netto driftsresultat og korrigert netto driftsresultat

Netto driftsresultat og korrigert netto driftsresultat er begreper som brukes om hverandre i kommunenes rapportering av driftsresultat.

Netto driftsresultat, som rapporteres på i KOSTRA og som ligger til grunn i ulike målinger og rangeringer av norske kommuner, viser differansen mellom kommunens totale inntekter og totale utgifter for et gitt år. Positiv differanse innebærer et overskudd, tilsvarende som negativ differanse innebærer et underskudd.

Enkelte av kommunens inntekter og utgifter er imidlertid av teknisk størrelse og/eller bundet til fremtidige forpliktelser. Disse inntektene kan *ikke* benyttes fritt til avsetninger eller finansiering av investeringer.

Ved *korrigert netto driftsresultat* trekker man derfor fra disse inntektene og utgiftene, og får følgelig det *reelle resultatet* på hva kommunen har hatt av overskudd eller underskudd for det aktuelle året. Et overskudd kan avsettes til disposisjonsfond eller brukes til finansiering av drift eller investeringer, mens et underskudd må dekkes inn ved bruk av kommunens disposisjonsfond. Dersom korrigert netto driftsresultat er null

eller høyere, vil dermed kommunens økonomiske handlingsrom enten være uendret eller øke.

Premieavvik

Et eksempel på en inntekt av teknisk størrelse og som ikke kan benyttes til avsetninger eller finansiering av investeringer, er *premieavvik*. Premieavvik er differansen mellom netto pensjonskostnader og innbetalt pensjonspremie. Pensjonskostnaden representerer den størrelsen på kostnader til pensjon som kommunen skal kostnadsføre i regnskap og budsjett, mens premieinnbetalingen representerer summen kommunen reelt betaler til pensjonskassene.

Ved beregning av pensjonskostnader legger finansdepartementet til grunn forutsetninger om fremtidig lønnsvekst, renter, pensjonsoppgjør, levealder med videre. Disse forutsetningene avviker fra tid til annen med de faktiske realitetene, og gir dermed et avvik mellom forventet kostnad og faktisk innbetaling. Hvis de faktiske pensjonskostnadene er høyere enn innbetalt pensjonspremie, vil det oppstå et negativt premieavvik. Dersom de faktiske kostnadene er lavere enn innbetalt pensjonspremie, vil det oppstå et positivt premieavvik.

Amortisering

Premieavvik skal utjevnes gjennom *amortisering*, som bestemmer hvordan kommunen skal utjevne svingninger mellom forventet pensjonskostnad og innbetalt pensjonspremie. Kommunene står fritt til å amortisere over ett år eller syv år. Lørenskog har hatt som praksis å amortisere premieavvik over ett år.

Dersom amortiseringen gjøres over ett år, vil pensjonskostnaden være lik premieinnbetalingen over en toårsperiode: Et positivt premieavvik for 2024 vil tilsvare et negativt premieavvik for 2025, og motsatt.

Alternativt kan kommunen fordele premieavviket over en syvårsperiode, som vil innebære at differansen mellom pensjonskostnad og pensjonspremie dekkes inn med en lik sum over syv år. Da vil pensjonskostnaden minus premieinnbetalingen være lik premieavviket dersom man ser de syv aktuelle årene under ett.

Premiefond

Premiefond er et bundet fond av tilbakeført pensjonspremie og overskudd. Eventuelle midler på premiefondet kan brukes til å redusere innbetalingen på kommunens pensjonspremie.

Lørenskog kommune vil etter anbefaling fra Romerike Revisjon ha en aktiv og mer strategisk tilnærming til bruk av premiefond i årene som kommuner.

Kommunens premiefond utgjør i dag 240 mill. kr.

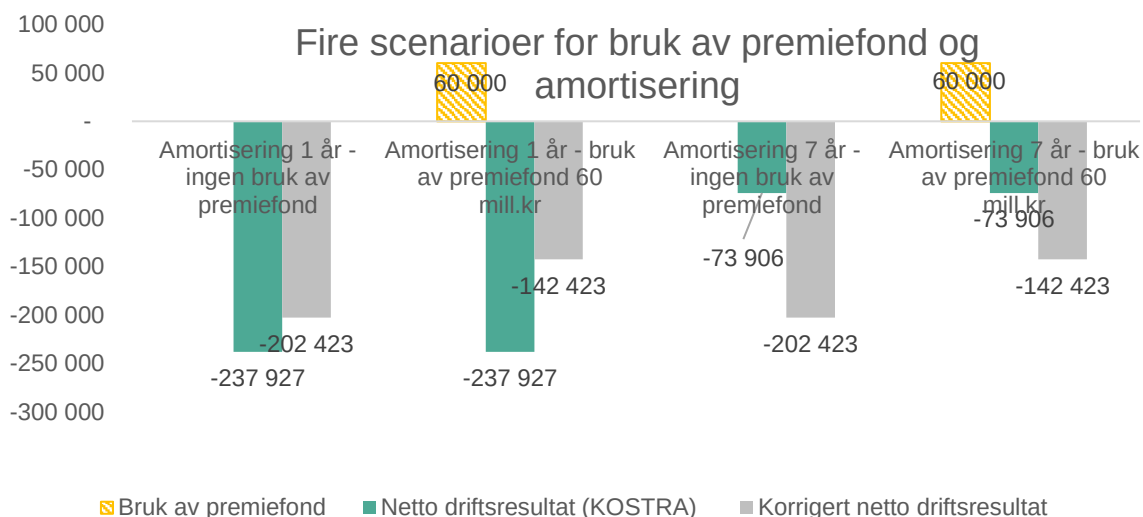
Premieavvik, amortisering og premiefond: effekt på netto driftsresultat og korrigert netto driftsresultat

Premieavvik og hvordan dette amortiseres, påvirker kommunens netto driftsresultat. Dette fordi man i netto driftsresultat *ikke* hensyntar tekniske inntekter og utgifter og bruk av-, eller avsetninger til bundne fond. Korrigert netto driftsresultat vil derimot være det samme – uavhengig av størrelse på premieavvik og amortisering.

Bruk av premiefond har på sin side *kun* effekt på kommunens korrigere netto driftsresultat. Dette fordi bruk av premiefond ikke føres som en utgift, men som en intern overføring fra et premiefond fond som reduserer kommunens premieinnbetaling og det aktuelle årets premieavvik. Bruken av premiefond fremgår dermed ikke av kommuneregnskapet, men reduserer like fullt kommunens faktisk betalte pensjonspremie, og vil derfor kun vises ved korrigert netto driftsresultat.

Tabellen og grafen under illustrerer premieavvik, amortisering og bruk av premiefonds effekt på prognosen for kommunens netto driftsresultat og korrigerende netto driftsresultat i 2024.

	Amortisering 1 år - ingen bruk av premierfond	Amortisering 1 år - bruk av premierfond 60 mill.kr	Amortisering 7 år - ingen bruk av premierfond	Amortisering 7 år - bruk av premierfond 60 mill.kr
Netto driftsresultat uten premieavvik - trukket fra reduerte pensjonspremie	- 210 927	- 150 927	- 210 927	- 150 927
Premieavvik - tilbakeføring fra 2023 (kostnad)	- 191 358	- 191 358	- 27 337	- 27 337
Premieavvik - årets prognose (inntekt) - trukket fra bruk av premierfond	164 358	104 358	164 358	104 358
Netto driftsresultat (KOSTRA)	- 237 927	- 237 927	- 73 906	- 73 906
Netto driftsresultat	- 237 927	- 237 927	- 73 906	- 73 906
Bruk/avsetning til bundne fond	8 504	8 504	8 504	8 504
Netto premieavvik - korrigering	27 000	87 000	- 137 021	- 76 714
Korrigert netto driftsresultat	- 202 423	- 142 423	- 202 423	- 142 423

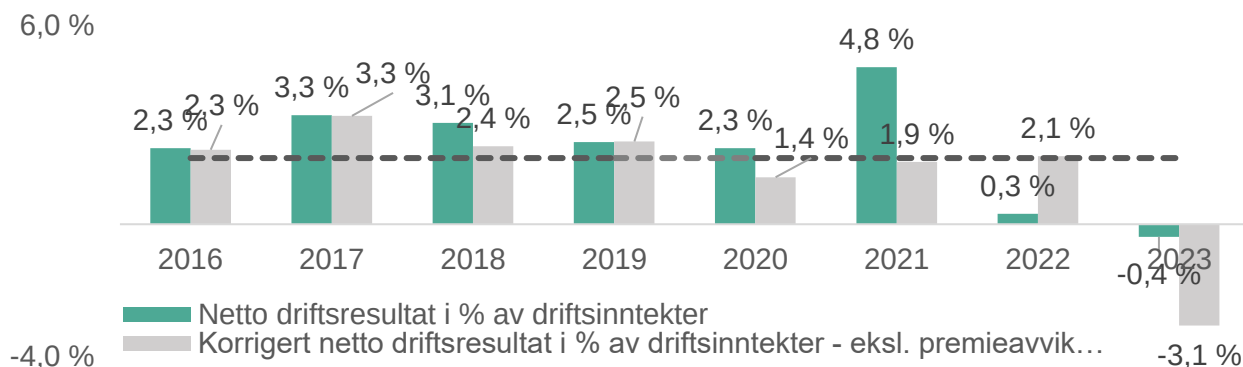
Som både tabellen og grafen illustrerer, er det kun bruk av premiefond som påvirker kommunens korrigerte netto driftsresultat. Hvorvidt kommunen amortiserer premieavviket over ett år eller syv år, påvirker på sin side kun netto driftsresultat.

Selv om amortisering derfor ikke har noen vesentlig betydning for Lørenskog kommune sitter igjen med av eventuelle frie midler som kan avsettes til disposisjonsfond eller finansiere drift eller investeringer, er fordelene ved å amortisere over syv år at det reduserer premieavvikets eventuelle utslag på netto driftsresultat, som – som nevnt over – er det parameter kommunene rapporterer på i KOSTRA og som følgelig ligger til grunn for ulike målinger og rangeringer av kommunenes økonomi.

Kommunedirektøren har nylig mottatt en utredning for å få en vurdering av strategi for amortisering, og vil komme nærmere tilbake til hvorvidt Lørenskog kommune skal fortsette å amortisere over ett år eller gå over til amortisering over syv år.

Ulike scenarier for omstilling til en bærekraftig økonomisk utvikling

Kommunens handlingsregel nr. 1, sier at kommunens netto driftsresultat skal gjennomsnittlig utgjøre minst 2 prosent av kommunens brutto driftsinntekter i planperioden. Oversikten under viser kommunens netto driftsresultat og korrigerte netto driftsresultat for perioden 2016-2023.

Lavere skatteinntekter enn budsjettetert og økning i finanskostnader førte til et betydelig underskudd i 2023. Det økonomiske situasjonen er langt mer krevende i dag sammenliknet med hva den var for få år siden. Prognosen for 2024 viser et negativt korrigert netto driftsresultat på -202 mill.kr før tiltak og budsjettjusteringer, og kommunen vil som tidligere nevnt ha betydelig større utfordringer med å skaffe handlingsrom til annet enn å levere på lovpålagte forpliktelser og kjernetjenester i årene fremover. Det er derfor behov for en omstilling av kommunens drift, slik at driften er bærekraftig over tid.

I det følgende presenterer kommunedirektøren tre ulike scenarier for omstillingstempo på driften i Lørenskog kommune. Scenarioene tar utgangspunkt i prognosen for negativt korrigert netto driftsresultat på 202 mill. kr i 2024 og et lånefinansiert investeringstak på 275 mill. kr gjeldende fra og med i 2024. Scenarioene viser ulikt tempo for omstilling til et positivt korrigert netto driftsresultat på 2 prosent.

En svakhet ved scenarioanalyser, er at man legger til grunn en rekke ulike forutsetninger. Og dersom disse forutsetningene i realiteten utvikler seg annerledes enn det som er lagt til grunn, påvirker det i prinsippet hele scenarioet. Og jo flere forutsetninger man legger til grunn, jo høyere blir kompleksiteten og usikkerheten til analysen.

Det viktigste med scenarioene er derfor ikke hvorvidt forutsetningene faktisk inntreffer, for scenarioene er ikke viktig *i seg selv*. Hensikten er at kommunestyret skal gi kommunedirektøren signaler om tempo, retning og risiko i omstillingsarbeidet.

Forutsetninger

Scenarioene legger til grunn følgende forutsetninger

1. Bruk av premiefond
2. Lavere finanskostnader som følge av investeringstak på 275 mill. kr per år og
3. En gradvis rentenedgang fra 2026, som fortsetter og gir full effekt fra og med 2028.

Forutsetningen om bruk av premiefond har minimal risiko, fordi dette er midler som kommunen har stående på bundet fond. Kommunen regulerer derfor bruk av

premiefond selv. Kommunedirektøren vil, etter anbefaling fra revisor, ha en mer aktiv og strategisk tilnærming til bruk av premiefond i årene som kommer – i scenarioene eksemplifisert med 60 mill. kr.

Forutsetningen om lavere finanskostnader på 36 mill. kr har en risiko, fordi kommunedirektøren her legger til grunn at kommunestyret ikke investerer for mer enn et gjennomsnitt av 275 mill. kr per år fra og med 2024 (230 mill. kr + mva). Dersom kommunestyret vedtar et høyere investeringsnivå enn 275 mill. kr per år, vil finanskostnadene være høyere enn den forutsetningen som er lagt til grunn. I tillegg påvirkes finanskostnadene av rentenivå. Anslaget på 36 mill. kr i lavere finanskostnader ved et lånefinansiert investeringstak på 275 mill. kr, har utgangspunkt i dagens rentenivå. Et høyere rentenivå vil innebære et lavere anslag på innsparinger – og vice versa. Denne forutsetningen regulerer kommunen derfor bare delvis selv.

Forutsetningen om en gradvis rentenedgang fra 2026 med full effekt fra 2028, innehar en betydelig risiko. Dette fordi rentenivået påvirkes av en rekke ulike og uforutsigbare faktorer. Kommunedirektøren har lagt Norges Banks rentespådom («rentebanen») til grunn, som prognostiserer en gradvis nedgang på om lag 1,5 prosentpoeng frem mot 2028. Dersom rentenedgangen er høyere eller lavere enn dette, vil den anslåtte effekten av rentenedgangen forløpe seg annerledes. Forutsetningen ligger derfor utenfor kommunens kontroll.

Forutsetningene holdes like i de tre scenarioene, og innebærer at Lørenskog kommune har behov for effektivisering og kostnadsbesparelser på 150 mill. kr. Det er lagt til grunn en sjablongmessig inntektsvekst, som gjør at hva som utgjør et driftsresultat på 2 prosent av inntektene (handlingsregel 1) er ulikt for hvert scenario.

Eksempler på effektivisering og kostnadsbesparelser kan være lavere aktivitetsnivå på enkelte av kommunens tjenester, reduksjon i antall årsverk og/eller at tjenestebudsjettene ikke kompenseres for demografiendringer eller prisvekst.

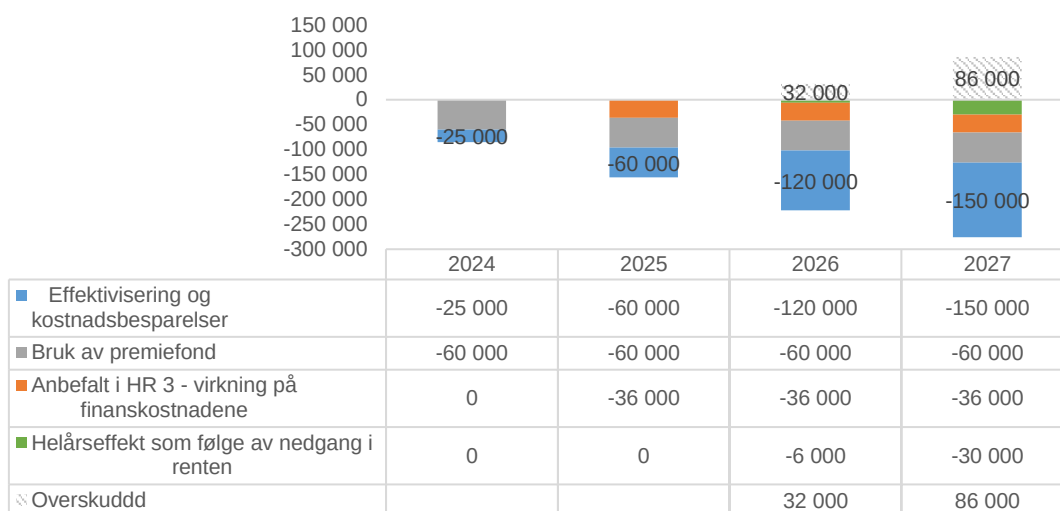
Dersom forutsetningene om rentenedgang eller lavere finanskostnader i realiteten blir på et høyere nivå enn hva som er lagt til grunn, vil behovet for effektivisering og kostnadsbesparelser øke i tilsvarende størrelse – og vice versa.

Forutsetninger som *ikke* er tatt i betraktning i scenarioene, er statsbudsjett for 2025 og effekt av nytt inntektssystem. Statsbudsjettet vil gi kommunene informasjon om sannsynlig prisvekst for det kommende året (kommunal deflator), eventuelle endringer i det kommunale skattøre og særskilte politiske satsninger. Dette er forhold som er av betydning for forventede inntekter. Regjeringens forslag til nytt inntektssystem skal behandles av Stortinget 18. juni 2024, men vurderes å ha moderat til liten betydning for Lørenskog kommunes økonomiske situasjon, jf. omtale i kapittel 2.

Tallene i scenarioene er akkumulerte.

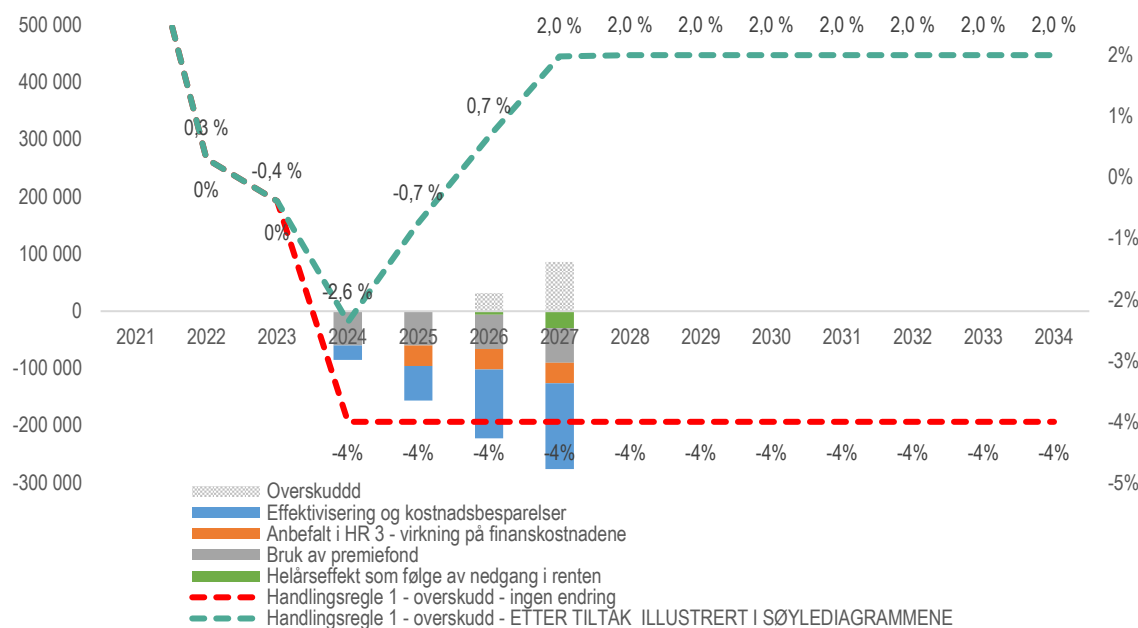
«Sprinten» - scenario nr. 1

Sprinten er, som navnet indikerer, det raskeste omstillingssenarioet. I Sprinten legges det opp til at Lørenskog kommune oppfyller handlingsregel nr. 1 om et positivt driftsresultat på 2 prosent i 2027. Scenariet legger til grunn effektivisering og kostnadsbesparelser i størrelsesorden 25 mill. kr innværende år, med ytterligere 35 mill. kr i 2025, 60 mill. kr i 2026 og 30 mill. kr i 2027.

Kommunen vil etter Sprintsenarioet ha et negativt driftsresultat på -2,6 prosent i 2024 og videre på 0,7 prosent 2025.

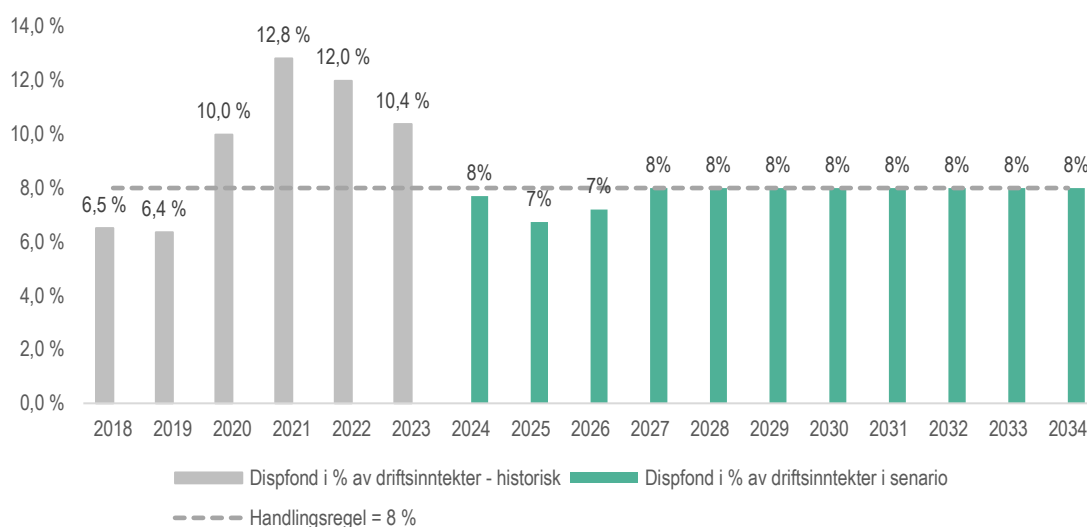
Deretter vil kommunen ha et driftsnivå som gir positivt driftsresultat på 0,7 prosent i 2026, og videre opp til 2 prosent i 2027. Dette tilsvarer om lag 86 mill. kr.

Sprintens effekt på disposisjonsfondet

Negative driftsresultat, som i praksis er *underskudd*, må dekkes inn gjennom bruk av disposisjonsfondet. Etter Sprintscenariot må kommunen derfor bruke om lag 139 mill. kr av kommunens disposisjonsfond, og fondet vil da nå et bunnivå på 7 prosent av kommunens samlede inntekter i 2025. Disposisjonsfondet vil da være på om lag 308 mill. kr.

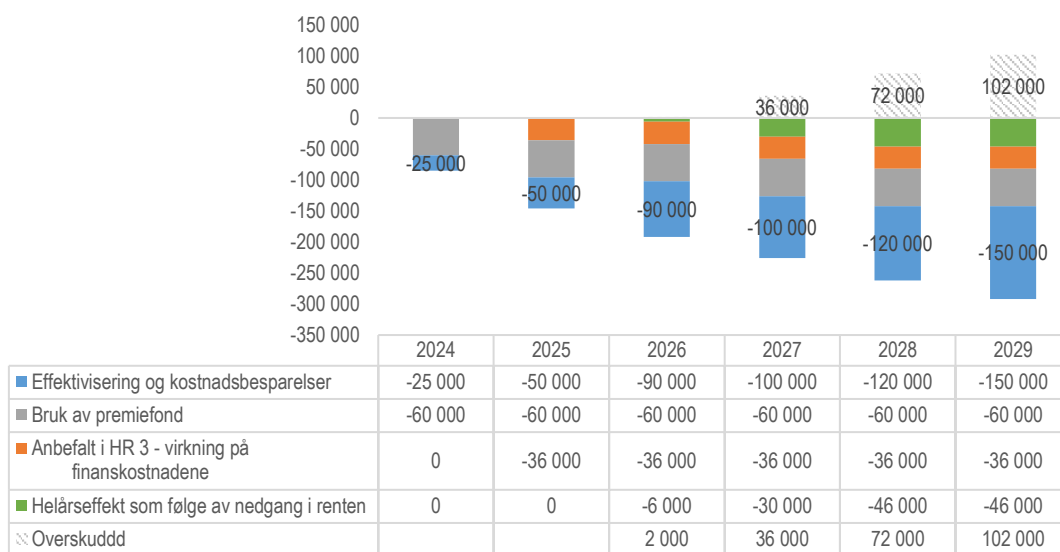
Positive driftsresultat, som i praksis er *overskudd*, kan etter Sprintscenariot avsettes til disposisjonsfondet fra og med 2026, og kommunen vil kunne oppfylle handlingsregelen om disposisjonsfond på 8 prosent av kommunens samlede inntekter fra 2027. Fra 2027 og utover, vil driftsmessige overskudd *utover* inntektsvekst kunne gå til egenfinansiering av drift og/eller investeringer.

«Mellomdistansen» - scenario nr. 2

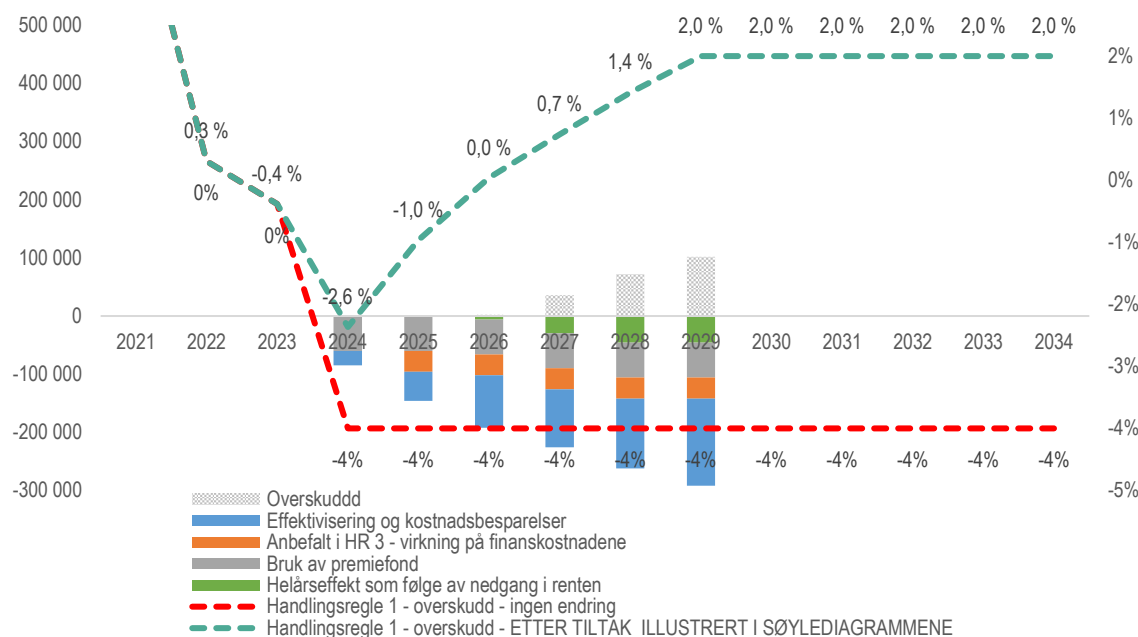
I Mellomdistansescenarioet legges det opp til at Lørenskog kommune oppfyller handlingsregel nr. 1 om et positivt driftsresultat på 2 prosent i 2029. Scenarioet legger – i likhet med Sprinten – opp til effektivisering og kostnadsbesparelser på 25 mill. kr i inneværende år, men at kommunen deretter har et lavere omstillingstempo.

Bakgrunnen for hvorfor Mellomdistansen legger seg på samme nivå som Sprinten hva gjelder effektivisering og kostnadsbesparelser inneværende år, er at kommunedirektøren opplever en felles situasjonsforståelse og et momentum for kostnadsreduserende tiltak i kommuneorganisasjonen.

Følgelig vil også kommunen etter Mellomdistansescenarioet ha et tilsvarende negativt driftsresultat som Sprintscenariot i 2024 (-2,6 prosent), men ha et høyere negativt driftsresultat på -1 prosent i 2025.

Kommunen vil deretter være i driftsmessig balanse i 2026, før en gradvis videre oppgang til et positivt driftsresultat på 2 prosent i 2029, som da vil tilsvare 102 mill. kr.

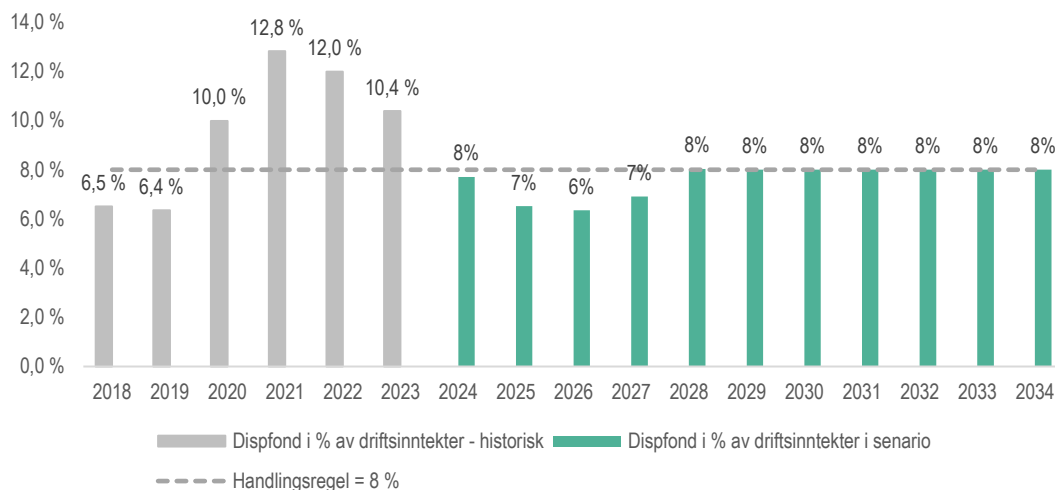

Mellomdistansens effekt på disposisjonsfondet

Kommunen må etter Mellomdistansescenarioet finne inndecking av underskudd i 2024 og 2025 i disposisjonsfondet, og disposisjonsfondet vil nå et bunnpunkt på 6 prosent av kommunes samlede inntekter i 2026, som vil tilsvare om lag 300 mill. kr.

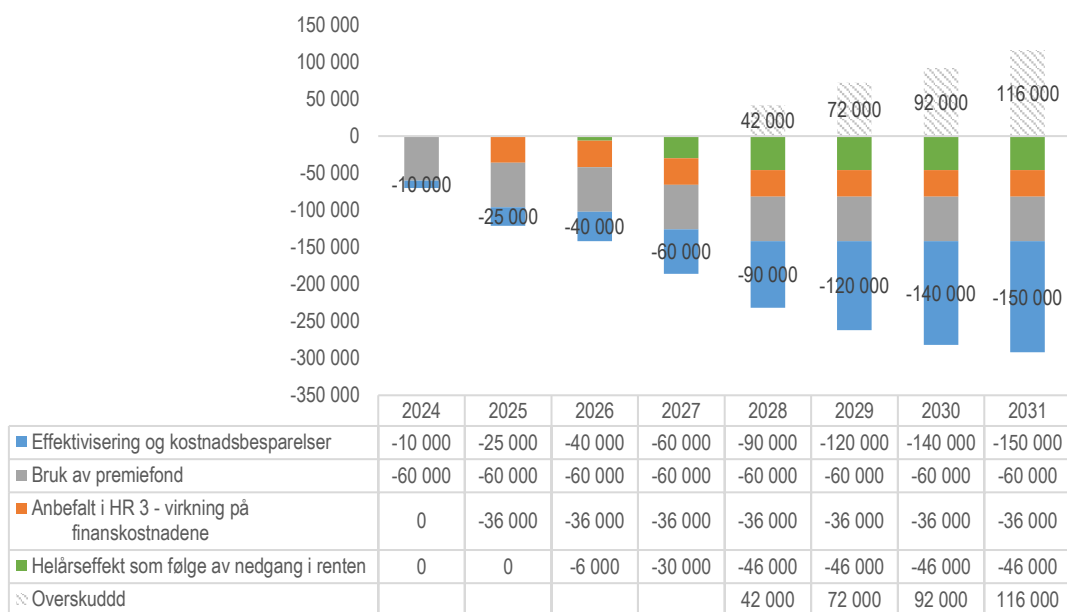
Årsaken til at disposisjonsfondet når et bunnpunkt i 2026, *til tross for* kommunen etter scenarioet drifter med et positivt driftsresultat på 2 mill. kr dette året, skyldes at den anslåtte avsetningen på 2 mill. kr til disposisjonsfondet vil er lavere enn prognostisert inntektsvekst. Følgelig vil disposisjonsfondet i prosent av kommunens samlede inntekter reduseres.

Etter videre driftsmessige overskudd fra og med 2026, vil kommunen oppfylle handlingsregelen om disposisjonsfond på 8 prosent av kommunens samlede inntekter allerede i 2028 – ett år før kommunen etter scenarioet oppfyller handlingsregelen om et positivt driftsresultat 2 prosent. Dette fordi at den mulige avsetningen på 72 mill. kr til disposisjonsfondet i 2028, vil innebære at veksten på disposisjonsfondet blir høyere enn inntektsveksten. Driftsmessige overskudd utover inntektsvekst vil etter dette kunne gå til egenfinansiering av drift og/eller investeringer.

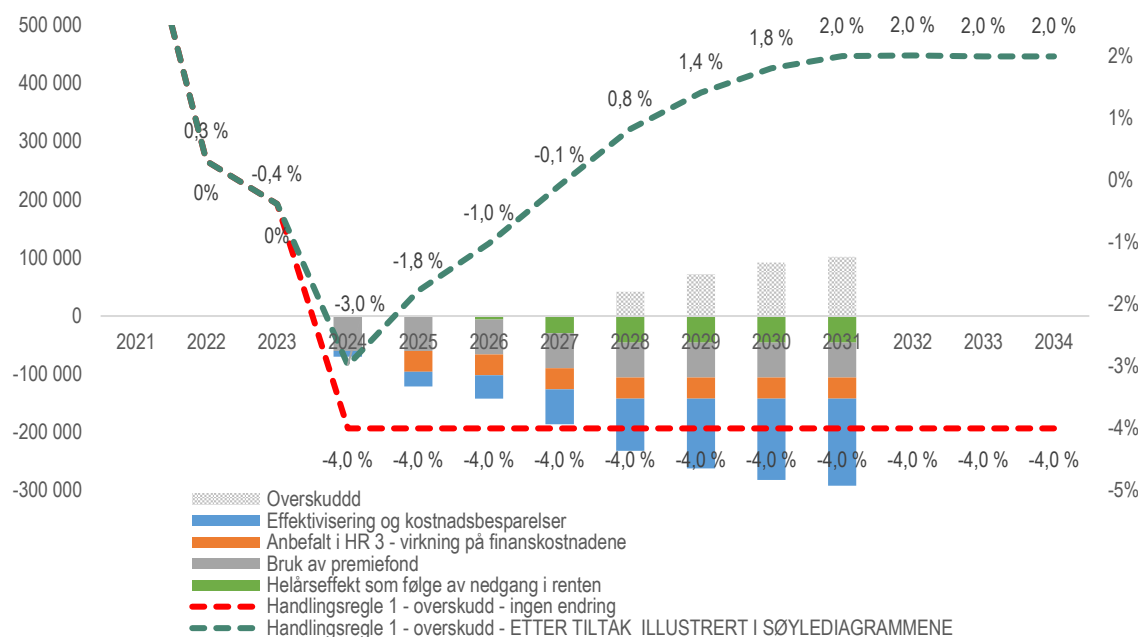
«Maraton» - scenario nr. 3

Maratonscenarioet innehar det laveste omstillingstempoet, hvor Lørenskog kommune ikke oppfyller handlingsregel nr. 1 om et positivt driftsresultat på 2 prosent før i 2031. I Maratonscenarioet legges det til grunn et lavere nivå på effektivisering og kostnadsbesparelser i inneværende år, og at dette vedvarende i årene som følger.

Etter Maratonscenarioet vil derfor kommunen ha et høyere negativt driftsresultat for inneværende år sammenliknet med Sprintszenarioet og Mellomdistansescenarioet (-3 prosent), og ikke være i økonomisk balanse før etter 2027.

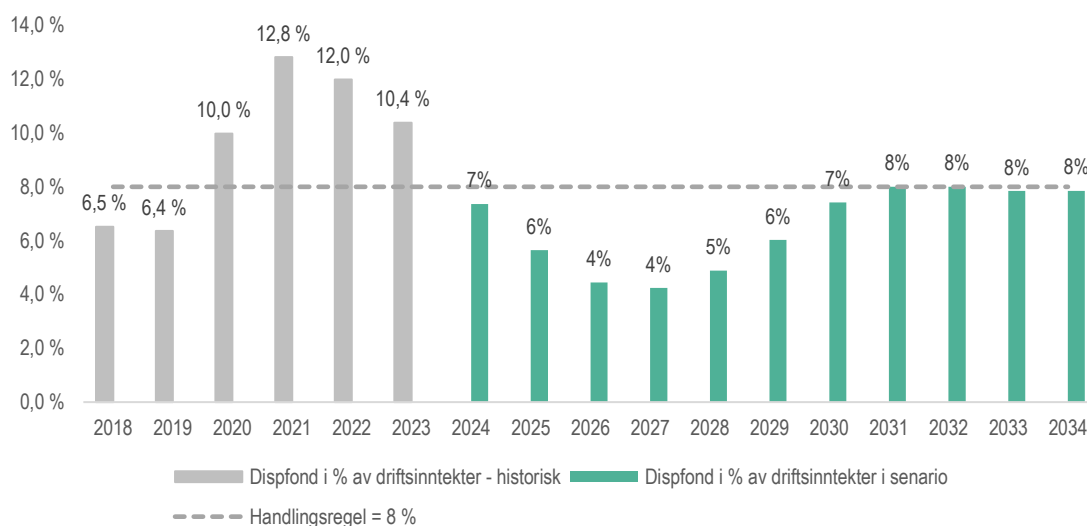
Kommunen vil etter 2027 ha positive driftsresultat, med en gradvis oppgang til 2 prosent i 2031 – som da vil tilsvare om lag 116 mill. kr.

Maratons effekt på disposisjonsfondet

Kommunen må etter Maratonscenarioet dekke inn driftsmessige underskudd i årene 2024-2027, og disposisjonsfondet vil nå et bunnivå på 4 % av kommunens samlede inntekter og utgjøre om lag 205 mill. kr i 2027.

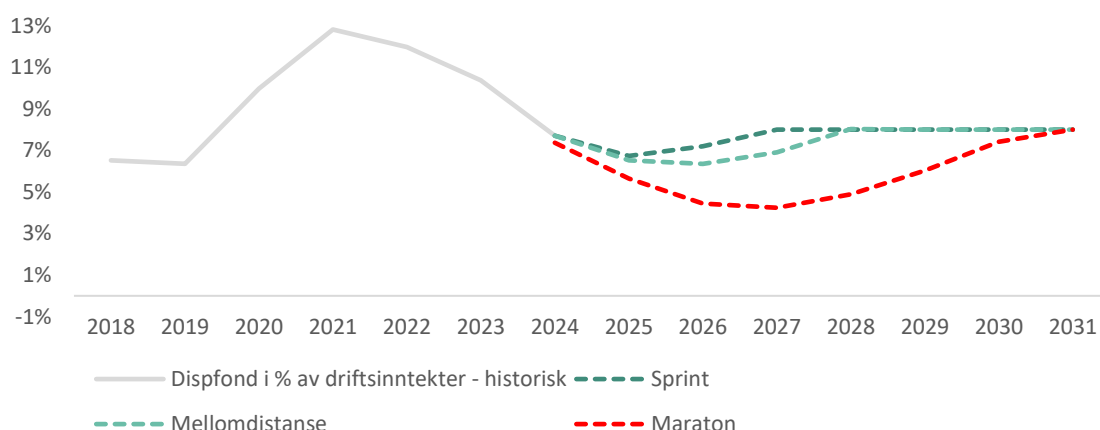
Kommunen vil oppnå handlingsregelen om et disposisjonsfond på 8 prosent av kommunens samlede inntekter i 2031, og deretter kunne bruke driftsmessig overskudd utover inntekstvekst til egenfinansiering av drift og/eller investeringer.

Avveininger ved vurdering av omstillingstempo, risiko og retning

De ulike scenarioene har hver sine fordeler og ulemper. Et raskere omstillingstempo vil eksempelvis isolert innebære lavere risiko for kommunens økonomi, men samtidig øke risikoen for tap av kompetanse, tjenestekvalitet og/eller omdømme. På den annen side kan en tregere omstilling være krevende og utmattende for kommuneorganisasjonen, men samtidig gi rom for å hente ut den fulle gevinsten av digitalisering og å i større grad sikre et samsvar mellom innbyggernes forventninger og kommunens faktiske kapasitet.

Grafen under illustrerer de ulike scenarioenes effekt på kommunens disposisjonsfond: Jo mer tid kommunen bruker på å komme i økonomisk balanse, desto mer må vi bruke av disposisjonsfondet for inndekning av driftsmessige underskudd. Og jo lavere driftsmessig overskudd, desto lengre tid vil kommunen bruke på å oppfylle handlingsregelen om at disposisjonsfondet skal utgjøre minst 8 prosent av kommunens samlede inntekter. Dersom kommunen på et tidspunkt *ikke* skulle finne inndekning av driftsmessige underskudd i eget disposisjonsfond, vil kommunen – som nevnt over – bli oppført i Register om betinget godkjenning og kontroll (ROBEK).

Grafen over illustrerer at kommunen etter de ulike scenarioene vil oppnå handlingsregelen om et disposisjonsfond på 8 prosent i følgende år:

- Sprint: 2027
- Mellomdistanse: 2028
- Maraton: 2031

Dilemmaene er mange, og når kommunestyret skal gi signaler om omstillingstempo som skal ligge til grunn i årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028, forutsetter det konkrete avveininger mellom ulike og dels motstridende hensyn. Og til tross for usikkerheten rundt scenarioenes forutsetninger og de skiftende omgivelsene rundt oss, er det avgjørende for kommunens økonomiske bærekraft at den strategiske kursen som stakes ut, får virke over tid.

Utvikling for et bærekraftig Lørenskogssamfunn – kommunedirektørens vurderinger

Kapitlene over viser at Lørenskog kommune, i likhet med de fleste andre kommuner, har behov for å justere drift og investeringer til endrede rammevilkår og forutsetninger: Tiden fremover stiller strengere krav til prioriteringer enn hva det har vært behov for tidligere. Det er nødvendig både å iverksette kostnadsreducerende tiltak som på kort sikt bidrar til en bedre balanse mellom inntekter og utgifter, samtidig som kommunen på lengre sikt er nødt til å videreutvikle og tilpasse tjenester og investeringer til kommunens økonomiske utsikter.

Oppgaven vil bli krevende både for politikk og administrasjon, men er etter kommunedirektørens vurdering av avgjørende betydning for at kommunen skal kunne opprettholde et tjenestenivå og en drift som er bærekraftig og forsvarlig over tid.

Kommunedirektøren vurderer samtidig at Lørenskog har de beste forutsetninger for å gjennomgå en slik prosess: Samspillet mellom politikk og administrasjon er tillitsfullt, kommunens arbeidsmiljø kjennetegnes av åpenhet, høyt engasjement og god kultur, og det eksisterer et godt lokalt partssamarbeid mellom arbeidsgiver- og arbeidstakersiden. Kommunedirektøren opplever videre at alle parter har samme motivasjon: At dagens- og morgendagens innbyggere i Lørenskog – basert på tilgjengelig ressurser – skal tilbys best mulig tjenester, samtidig som kommunen fortsatt skal være en attraktiv arbeidsplass.

Hvordan fremme økonomisk-, sosial- og miljømessig bærekraft – innledning til årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028

En forventningsavklaring

Innbyggernes forventninger til kommunen er, og skal være høye: det er innbyggerne kommunen er til for. Ved fremleggelsen av årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028, vil likevel kommunestyret måtte vedta grep som vil innebære at kommunen – for en periode – ikke kan oppfylle alle forventninger på samme måte som man gjør i dag.

Dette er nødvendig for at kommunen *på sikt* skal ha kapasitet og evne til å håndtere de konsekvensene som følger av de store samfunnsflokene vi står overfor. Både omstillingsbehovet og utviklingsbehovet er akutt.

Økonomien setter grenser for handlingsalternativer og tiltak, og synliggjør den underliggende målkonflikten mellom de ulike bærekraftsdimensjonene. Hensynet til kommunens økonomi kan i perioden fremover være nødt til å ha forrang fremfor sosial-, og miljømessig bærekraft.

En slik prioritering betyr på den annen side ikke at kommunen skal se bort ifra sosiale- og miljømessige hensyn, men kan innebære at gode enkelttiltak for å styrke kommunenes sosiale- og/eller miljømessige profil i noen tilfeller må settes på vent av hensyn til begrensede økonomiske ressurser.

Lovpålagte oppgaver må nødvendigvis prioriteres. Dette er likevel ikke ensbetydende med at alt som *ikke* er innenfor rammen av lovpålagte oppgaver *må* nedprioriteres. Kommunen har nemlig et handlingsrom hva gjelder innretningen på enkelte lovpålagte oppgaver. I enkelte tilfeller kan det derfor være nødvendig at kommunestyret vurderer og definerer kvalitetsnivået på lovpålagte oppgaver, for gjennom dette å kunne prioritere oppgaver og tilbud som ikke følger stringente, lovpålagte *måkrav*.

Kommunedirektøren har, som orientert om ved flere anledninger i løpet av våren 2024, igangsatt et arbeid med en fullstendig gjennomgang av kommunens drift og tjenester for å undersøke potensielle effektivisering- og kostnadsbesparelser. Konklusjoner fra dette arbeidet vil synliggjøre muligheter og utfordringer og berede grunnen for en diskusjon om kvalitetsnivå og prioriteringer mellom lovpålagte og ikke-lovpålagte tjenester.

Som kommunedirektøren beskriver inngående i slutten av kapittelet om Lørenskog kommunes forutsetninger og strategiske arbeid for å imøtekomme morgendagens utfordringer, er de overordnede rammene fra staten viktige anliggende for Lørenskog kommunen. Omfanget av individuelle rettigheter og statlige krav er omfattende, som i sum – til tross for at hver rettighet og hvert krav har gode hensikter – reduserer kommunens handlingsrom til å tilpasse og prioritere etter lokale forhold. Etter kommunedirektørens vurdering bør derfor lokale folkevalgte inneha en bevisst tilnærming til utarbeidelsen av nasjonal politikk og hvilken effekt dette har på kommunene, ettersom hensyn til lokal handlefrihet i enkelte tilfeller vil styrke kommunens mulighet til å fremme en bærekraftig utvikling.

Økonomisk bærekraft

Kommunens handlingsregler er de viktigste verktøyene for langsiktig styring av kommunens økonomi. At kommunen jobber for å oppfylle handlingsreglene, er helt avgjørende for en bærekraftig økonomisk utvikling. Derfor bør handlingsreglene være så konkrete som mulig, slik at etterlevelse av dem styrer kommunen i retning av ønsket balanse mellom gjeld, disposisjonsfond og driftsresultat.

Forslag til endring av handlingsregel om gjeld

Dagens handlingsregel om gjeld (handlingsregel 2), sier at *kommunens netto gjeld målt i prosent av kommunens samlede driftsinntekter skal reduseres*. Kommunedirektøren vurderer at denne handlingsregelen *ikke* gir tilstrekkelig retning for styring mot en mer bærekraftig økonomisk situasjon. Dette fordi handlingsregelen enkelt kan oppfylles uten at det *de facto* bidrar til en bedre balanse mellom gjeldsgrad, disposisjonsfond og driftsresultat.

Kommunedirektøren foreslår derfor å endre handlingsregelen om gjeld til det følgende:

Handlingsregel 2 – gjeld: Kommunens netto gjeld målt i prosent av kommunens samlede driftsinntekter skal være 100 prosent i 2034.

Forslaget legger til grunn et konkret måltall for gjeldsgrad i 2034, som etter kommunedirektørens vurdering er nødvendig å styre etter for å balansere gjeldsnivået i forhold til inntektene. Selvkostinvesteringer kan holdes utenfor handlingsregelen – både på nettogjeld og på inntektssiden, etter som dette over tid er en nullsum mellom inntekter og utgifter. Måltallet er – som vist i kapittel 3 – realistisk dersom investeringstaket legges på foreslåtte nivået av 275 mill.kr per år frem mot 2034, akkumulert til 1,1 mrd.kr per økonomiplanperiode.

Forslag til justering av handlingsregel om driftsresultat

Riksrevisjonens modell for økonomisk bærekraft, KØB-modellen, legger til grunn at driftsresultatet bør være 2 prosent av driftsinntektene. Kommunens nåværende handlingsregel samsvarer i utgangspunktet med dette, men henviser til Lørenskog kommunes *netto driftsresultat*, hvor det – jf. kapittel om økonomisk bærekraft – *ikke* korrigeres for inntekter og utgifter av regnskapsmessig karakter og for bruk og avsetning til bundne fond.

Som følge av de siste to års differanse mellom kommunens *netto driftsresultat* og *korrigerte netto driftsresultat*, er kommunedirektøren av den oppfatning at handlingsregelen bør omformuleres til eksplisitt å omhandle *korrigert netto driftsresultat*. Dette fordi det er det *korrigerte netto driftsresultatet* som avgjør hvorvidt Lørenskog kommune øker eller reduserer sitt økonomiske handlingsrom og sin økonomiske buffer. Handlingsregel nr. 1 vil da bli følgende:

Handlingsregel 1 – overskudd: Kommunens korrigerte netto driftsresultat skal gjennomsnittlig utgjøre minst 2 prosent av kommunens brutto driftsinntekter i planperioden.

Justeringen vil ikke ha noen annen praktisk betydning utover å konkretisere at det er *korrigert netto driftsresultat* som kommunen legger til grunn for sin økonomiske planlegging.

Etter kommunedirektørens vurdering er det hensiktsmessig at politikken og kommunedirektøren har en omforent forståelse for hva som uttrykker det *reelle* overskuddet eller underskuddet for et aktuelt regnskapsår. Den foreslåtte justeringen bidrar til en slik forståelse. Selv om grad av avvik mellom netto driftsresultat og korrigert netto driftsresultat vil variere over tid, og enkelte ganger være tilnærmet null,

vil det til enhver tid være korrigert netto driftsresultat som gir den mest dekkende beskrivelsen av balansen i kommunens økonomi

Kommunedirektøren vil likevel, av hensyn til at det er netto driftsresultat som rapporteres på i KOSTRA og som ligger til grunn for diverse målinger og rangeringer av kommunene, fortsette å vise *både* netto driftsresultat og korrigert netto driftsresultat ved økonomirapportering.

Muligheter for effektivisering og kostnadsbesparelser

Kommunedirektøren har nedsatt en arbeidsgruppe – *arbeidsgruppe mulighetsrom* – for å utrede og identifisere aktuelle effektiviseringstiltak og kostnadsbesparelser for Lørenskog kommune. Arbeidsgruppen har identifisert 17 områder med potensiale for bedre samhandling og/eller kostnadsbesparelser. Arbeidsgruppen har i forlengelsen av dette igangsatt en tjenestekartlegging, hvor formålet er å se på hele kommunens tjenesteportefølje og vurdere muligheter og eventuelle konsekvenser av endringer og omprioriteringer i kommunens drift og tjenestetilbud. Besparelsene skal ha effekt fra og med 2024.

Arbeidsgruppen består av ansatte fra alle sektorer og to tillitsvalgte.

Kommunedirektøren viser til forslag til tiltak og budsjettjusteringer i økonomirapport per 1. tertial, og vil komme med en fullstendig oversikt i årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028.

Muligheter for økte inntekter

Utover innføring av eiendomsskatt på bolig og fritidseiendom, har kommunen begrensede muligheter til å øke nivået på egne inntekter. Det konkrete inntekspotensialet i eventuell eiendomsskatt på bolig og fritidseiendom ble utredet i forbindelse med perspektivmeldingen i juni 2023. Kommunestyret vedtok da, som tidligere, at det *ikke* skal innføres eiendomsskatt på bolig i Lørenskog kommune. Kommunedirektøren vil derfor ikke foreslå å innføre eiendomsskatt på bolig og fritidseiendom i kommunen.

Kommunedirektøren vurderer likevel at det er under hans plikt å vise til utredningen som ble gjort om inntekspotensialet ved innføring av eiendomsskatt på bolig og fritidseiendom i 2023. Beregningen viser en potensiell økning i skatteinntekter på mellom 16 mill. kr til 78 mill. kr fra første år – avhengig av modell for bunnfradrag, og at summen kan øke til mellom 65 mill. kr til 310 mill. kr etter fire år. [Det vises til perspektivmeldingen 2024-2027, side 53 for ytterligere vurderinger.](#)

Lørenskog kommune har lang tradisjon med gratis utleie av kommunens eiendom til lokale lag og foreninger som oppfyller visse vilkår. Det er i igangsatt et utredningsarbeid som har til hensikt å foreslå justeringer på gratisprinsippet i Lørenskog hus.

Kommunen har også anledning til å leie ut kommunale bygg til kommersiell virksomhet. Dette må imidlertid ses i sammenheng med momskompensasjonsregnene, som i stor grad begrenser muligheten for å ta betalt for annet enn renhold eller symbolsk leie.

For engangsinntekter via salg av eiendom vises det til vurderinger i kapittel 3, «annen finansiering av investeringer», og vedlegg unntatt offentlighet.

Sosial bærekraft

Sosial bærekraft er et vidtfaende begrep, men spiller hen på kommunes innsats for et samfunn preget av tillit, trygghet, tilhørighet og tilgang på goder som arbeid, utdanning og gode nærmiljø.

Som beskrevet i kapittel 2, har kommunen en høyere andel av unge mellom 15-29 år som står utenfor utdanning eller arbeid, en lavere andel mellom 30-39 år som har utdanning utover grunnskoleopplæring, og høye utgifter til økonomisk sosialhjelp. En prioritert oppgave for kommunen i tiden fremover, vil derfor være styrke innstasen for å redusere andelen som står utenfor utdanning eller arbeid, og videre bidra til å holde dem mellom 30-39 år uten utdanning utover grunnskole i et arbeidsmarked som stiller stadig høyere krav til kompetanse.

Dette er viktig for den enkelte innbyggers liv og helse, men også for at kommunen skal kunne hente ut effekten av fortrinnet det i utgangspunktet er at vi i overskuelig fremtid vil ha flest innbyggere i arbeidsfør alder. Dersom kommunens ikke lykkes i arbeidet, kan det presumptive fortrinnet snarere bli en utfordring både for kommunens økonomiske- og sosiale bærekraft.

NAV Lørenskog har på bakgrunn av disse forholdene gjennomgått en nylig omorganiseringsprosess, og har også innhentet ekstern bistand til gjennomgang av rutiner og praksis. Kommunedirektøren vil i tillegg vurdere om det finnes aktuelle tiltak som kan styrke samarbeidet mellom NAV, de to arbeids- og inkluderingsbedriftene og lokalt næringsliv.

Gode oppvekstvilkår reduserer risikoen for utenforskap. Kommunens brede ungdomssatsning gir, i kombinasjon med oppvekstplanen, en tydelig retning for kommunes langsiktige arbeid. Satsningen stimulerer til tilhørighet og trygghet blant unge, og er etter kommunedirektørens vurdering er viktig virkemiddel for utviklingen av et sosialt bærekraftig Lørenskogsamfunn.

Kommunen må i takt med befolkningsutviklingen bli stadig mer aldersvennlig. Gode møteplasser og tilgjengelige grøntområder er herunder viktige tiltak. Likevel vil det fremtidige behovet for pleie- og omsorgstjenester bli langt større enn hva kommunen med dagens finansiering og ressurstilgang kan løse alene. Kommunens rolle må derfor endre seg fra kun å være en ren tjenesteyter, til også å bli en tilrettelegger og stimulator for samskaping mellom ressursene i samfunnet som helhet. Bærekraftige og tilrettelagte tilbud skaper vi sammen, men for å kunne samskape, må vi vite om

hverandre og treffes. Kommunedirektøren vil derfor legge til rette for arenaer for samhandling og samskapning med andre aktører i lokalsamfunnet, og jobbe frem strukturer som sikrer tilgang på kompetanse og ressurser på tvers av organisatoriske grenser.

Kommunedirektøren viser videre til boligplanen 2024-2034 for nærmere vurderinger av prioriteringer og tiltak for å imøtekomme behovene for kommunale botilbud.

Miljømessig bærekraft

Kommunen mottok i november 2023 en forvaltningsrevisjon om kommunens klimaarbeid. Revisjonens hovedfunn er at det i for stor grad har vært opp til sektorene i kommunen å foreslå og gjennomføre klimatiltak, at det ikke er rapportert samlet på utvikling og status når det gjelder overordnede klimamål og at det ikke er gjennomført systematiske risikovurderinger knyttet til måloppnåelse. Å følge opp revisjonens anbefalinger vil styrke kommunens arbeid med klima og miljø.

En tverrsektoriell klimagruppe koordinerer klimaarbeidet i Lørenskog kommune. Herunder ligger blant annet et oppdrag om å finne nye, virkningsfulle klimatiltak som følger opp kommunens ambisiøse klimamål og det prioriterte satsningsområdet om trygg og miljøvennlig transport. Klimagruppen er imidlertid avhengig av gode verktøy og støttestrukturer for å lykkes i sitt arbeid, og klimabudsjett og arealregnskap er i denne sammenheng viktige satsninger. Etter kommunedirektørens vurdering samsvarer disse tiltakene godt med revisjonens hovedfunn og anbefalinger, og gir god retning for kommunens arbeid med miljømessig bærekraft. Kommunedirektøren vil likevel vurdere ny organisering rundt kommunes klimaarbeid fra og med 2025, med mål om ytterligere styrket innsats og bedre måloppnåelse og ressursutnyttelse i klimaarbeidet.

Kommunen gjorde offentlig innkjøp og anskaffelser for 2,9 mrd. kr i 2023. Alle disse skal gjøres i henhold til krav til miljø og bærekraft, og innebærer blant annet at miljø skal vektes *minst* 30 prosent i alle anskaffelser og/eller at kommunen skal stille strenge miljøkrav i kravspesifikasjonen som ligger til grunn for den aktuelle anskaffelsen. Som eksempel skal alle kjøretøy som kjøpes inn av kommunens virksomheter, være nullutslipp. At kommunen bruker sin innkjøpsposisjon til å fremme bærekraft, vil ha høy oppmerksomhet hos kommunedirektøren i årene fremover.

Foto: Farid Dino Omer

Kommunens innsats i klimaarbeidet kan ikke skje i et vakuum. Deltakelse i regionale samarbeid og prosjekter er nødvendig for at innsatsen skal få størst mulig effekt. Gjennom Nedre Romerike Miljønettverk, som består av representanter fra alle SNR-kommunene, bidrar kommunen til en helhetlig innsats for hele Nedre Romerike-

regionen. Lørenskog deltar også i Kommunenettverk for klimaomstilling. Å videreføre og styrke engasjementet i slike regionale fora, vil være en prioritert oppgave for kommunedirektøren i årene fremover. Dette vurderes som særlig viktig i en tid med strammere økonomiske rammer, hvor tiltak som kan iverksettes gjennom et spleiselag eller ved ekstern finansiering kan bidra til å opprettholde aktivitetsnivået i tider med knappe ressurser. Derfor vil kommunedirektøren også ha en proaktiv tilnærming til å søke på klimasatsmidler, som er en statlig støtteordning for kommuner og fylkeskommuner.

Planoversikt og fremtidig planbehov

Oversikten under viser Lørenskog kommunes planoversikt per mai 2024. Oversikten viser også hvilke planer kommunedirektøren vurderer at har behov for revidering, og hvilke nye planer som bør utarbeides i 2024-2025.

Kommunedirektøren erfarer videre at de folkevalgte både ønsker og har behov for mer inngående kunnskap om, og kjennskap til kommunens ulike planer.

Kommunedirektøren vil derfor bruke de politiske utvalgsmøtene til å gi de folkevalgte nærmere orienteringer om innhold, føringer og strategisk retning som ligger i planene.

Kommunedirektøren har i tillegg igangsatt et arbeid for å avklare og rydde opp i planbegreper, for gjennom dette å styrke plankompetansen både i kommuneadministrasjonen og i politikken.

Navn	Sektor	Formål med planen	Planstatus	Aktuell å revidere 2024/2025	År vedtatt
Anskaffelsesstrategi	Overordnede planer	Førende for alle anskaffelser. Ved revidering vil det være mer fokus på miljømessig og økonomisk bærekraft. Strategi for rettferdig arbeidsliv vil inngå i anskaffelsesstrategien og ivareta sosial bærekraft.	Gjeldende	Ja	2016
Digitaliseringsstrategi	Overordnede planer	Lørenskog kommunes hovedmålsetning innen digitalisering i er å bli en kommune som tilbyr digitale tjenester til publikum, næringsliv og kommunens ansatte, som støtter opp under kommunens verdier.	Gjeldende	Nei	2022
HR-strategi	Overordnede planer	HR-strategien definerer hvordan kommunen skal organisere og utvikle alle i organisasjonen, for å nå målene og synliggjøre hvilke områder som må prioritere i framtiden.	Gjeldende	Nei	2023

Kommuneplanens arealdel	Overordnede planer	Kommuneplanens arealdel beskriver hvordan arealene skal brukes og hva som skal vernes i kommunen. Den består av et rettslig bindende kommuneplankart og bestemmelser, i tillegg til temakart, retningslinjer og planbeskrivelse.	Gjeldende	Til vurdering	2023
Kommuneplanens samfunnsdel	Overordnede planer	Kommuneplanens samfunnsdel gir retning for utvikling av Lørenskog-samfunnet og definerer også hvilke satsingsområdersom skal prioriteres.	Gjeldende	Nei	2020
Kommunikasjonsstrategi	Overordnede planer	Strategien skal sikre god planlegging av kommunikasjon og tydelig budskap, og være til hjelp i å fortelle historien om Lørenskog kommune.	Gjeldende	Nei	2020
Levende sentrum	Overordnede planer	Strategien danner grunnlaget for Bylivsforum, et forum for samarbeid mellom det offentlige og	Gjeldende	Nei	2023

		private for et mer levende sentrum i Lørenskog.			
Næringsplan	Overordnede planer	Næringsplanen redegjør for hvordan kommunen kan tilrettelegge for en attraktiv og bærekraftig næringsutvikling i Lørenskog.	Gjeldende	Ja	2019
Perspektivmelding	Overordnede planer	Formålet med perspektivmeldingen er å ivareta behovet for prinsipielle og sentrale diskusjoner knyttet til kommunens valg og prioriteringer. Meldingen skal også være et bindeledd mellom kommuneplanen og økonomiplanen, og sikre at satsningsområder vedtatt i kommuneplanen følges opp.	Gjeldende	Årlig	2023

Plan for alkoholpolitikk	Overordnede planer	Alkoholpolitisk handlingsplan er i all hovedsak retningslinjer for innvilgelse av salgs- og skjenkebevillinger i Lørenskog kommune.	Gjeldende	Ferdig rullert 2024	2024
Plan for klima- og energi	Overordnede planer	Planen er styrende for kommunens politikk på klima- og energiområdet. Den handler om hva kommunen skal bidra med for reduserte klimagassutslipp og fokuserer på temaområdene arealbruk og transport, energibruk, materialbruk, avfallshåndtering og klimatilpasning.	Gjeldende	Til vurdering	2017
Strategi for rettferdig arbeidsliv	Overordnede planer	Vil inngå i anskaffelsesstrategien ved revidering i 2025 - sosial bærekraft (sosial dumping, svart arbeid mv.)	Gjeldende	Ja, vil inngå i anskaffelsesstrategien	2020

Veiledende plan for offentlig rom for Lørenskog sentrumsområde	Overordnede planer	Veiledende plan for offentlige rom for Lørenskog sentrumsområde legger føringer for en helhetlig utvikling av området.	Gjeldende	Nei	2017
Økonomiplan og årsbudsjett	Overordnede planer	Økonomiplanen og årsbudsjettet viser kommunestyrets prioriteringer og bevilgninger basert på føringer i kommuneplanen, og derved utgjør økonomiplanen kommuneplanens handlingsdel.	Gjeldende	Årlig	2023
Boligplan	Helse, omsorg og mestring	Sikre at innbyggere som ikke kan løse sine boligbehov i det ordinære boligmarkedet, får nødvendig råd eller bistand til å klare seg på egenhånd, eventuelt ved mottak av tjenester eller et tilrettelagt botilbud.	Gjeldende	Ja	2019

Helse-, omsorg og mestringsstrategi	Helse, omsorg og mestring	Strategien skal bidra til helsefremming og forebygging, mestring, samskaping, alternative boformer, velferdsteknologi og kompetanse.	Gjeldende	Nei	2022
Plan for velferdsteknologi	Helse, omsorg og mestring	Velferdsteknologi skal bli en integrert del av tjenestene i helse og omsorg. Innbyggerne skal oppleve trygghet og mestring, samt økt kvalitet i tjenestene og effektive arbeidsprosesser.	Gjeldende	Ja	2016
Strategisk kompetanseplan	Helse, omsorg og mestring	Innbyggerne skal oppleve å bli møtt og motta tjenester av kompetente ansatte.	Gjeldende	Ja	2017
Biblioteksplan	Kultur	Lørenskog bibliotek skal være Lørenskogs viktigste arena for læring, kultur, debatt og menneskelige møter.		Ja	

Kulturplan	Kultur	Lørenskogs innbyggere skal kunne finne et kreativt, mangfoldig og engasjerende kultur-, idrett- og fritidstilbud i egen kommune - med opplevelser, utfordringer og aktiviteter for alle.	Gjeldende	Nei	2023
Naturmangfoldsplan	Kultur	Strategi for naturmangfold skal gi en bedre oversikt over naturmangfoldet i kommunen, og legge tydelige føringer for hvordan vi skal forvalte naturen vår.	Ny plan	Ja	
Plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv	Kultur	Lørenskog skal være kjennetegnet av et bredt og aktivt idretts- og friluftsliv. Innbyggerne skal stimuleres til økt fysisk aktivitet og det skal skapes møtesteder og utearenaer som danner rammen om et sunt og aktivt liv.	Gjeldende	Ja	2019

Plan for kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap	Kultur	Kulturarven utgjør vår kollektive hukommelse om tidligere generasjoners liv og samfunn. Kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap er derfor sentrale kilder til kunnskap og et viktig grunnlag for opplevelse. Lørenskog kommune har et spesielt ansvar for å ivareta kulturarven.	Gjeldende	Nei	2021
Plan for kulturskolen	Kultur	Musikk- og kulturskolen har en viktig i Lørenskogsamfunnet. Formålet med planen er å knytte musikk- og kulturskolen nærmere skole og lokalt kulturliv.	Gjeldende	Ja	2010 i tillegg til oppdateringer iht. KS-sak 019/17
Plan for landbruk i Lørenskog	Kultur	Temaplan landbruk skal bidra til at Lørenskog tar et ansvar for bevaring av jord- og skogressursene i møte med kommende klimaendringer og stor	Gjeldende	Nei	2017

		utbyggingspress i Osloregionen.			
Kvalitet i barnehage og skole	Oppvekst og utdanning	Planen gir retning for arbeidet og utviklingen av kommunale barnehager og skoler i Lørenskog kommune.	Gjeldende	Ja	2018
Kvalitet i barnevernet	Oppvekst og utdanning	Planen er et verktøy for utvikling av morgendagens barnevern i Lørenskog. Den viser de langsiktige mål for barneverntjenesten og hvilke innsatsområder og strategier som skal bidra til at målene nås.	Gjeldende	Ja	2018
Oppvekstplan	Oppvekst og utdanning	Oppvekstplanen er en strategi for hvordan vi skal skape gode oppvekstsvilkår for alle og er et viktig grunnlag for forebygging av atferdsvansker og omsorgssvikt.	Gjeldende	Nei	2023

Plan for barnehage- og skoleutbygging	Oppvekst og utdanning	Plan for struktur og utbygging av skoler og barnehager skal sikre tilstrekkelig kapasitet for å håndtere forventet befolkningsvekst.	Gjeldende	Oppdatere handlingsplan	2023
Plan for mangfold og inkludering	Oppvekst og utdanning	Formålet med planen er å definere felles mål og prinsipper for arbeidet med mangfold og inkludering. Målgruppen er flyktninger og innvandrere.	Gjeldende	Ja	2019
Eiendomsstrategi	Teknisk	Formålet med planen er å sikre god, effektiv og bærekraftig forvaltning og utvikling av kommunens eiendommer.	Ny plan (erstatte temaplan for eiendomsforvaltning 2017-2030)	Ja	2016
Energistrategi for kommunale bygg	Teknisk	Energistrategien skal være førende for tiltak som reduserer klimagassutslipp og energibruk i Lørenskog kommunes egen bygningsmasse.	Gjeldende	Nei	2019

Hovedplan vann, avløp og vannmiljø	Teknisk	Planen handler om å sikre vann og avløp for nye utbyggingsområder, rehabilitere og skifte ut eksisterende ledningsnett og bedre vannkvaliteten i vassdragene.	Gjeldende	Ja	2020
Masterplan for overvann og blågrønn struktur for Lørenskog sentrumsområde	Teknisk	Hensikten med planen er å utvikle blågrønne strukturer for rekreasjon, opphold og aktivitet med mest mulig naturbasert håndtering av overvann på overflaten i eksisterende og fremtidige utbyggingsområder i Lørenskog sentrumsområde.	Gjeldende	Nei	2022
Parkeringsstrategi	Teknisk	Parkeringsstrategien skal være styrende for kommunens arealforvaltning, herunder hvordan kommunen skal behandle parkering i egne og innsendte planer. Den skal gi føringer for revisjon av kommuneplanen.	Ny plan	Ja	

Plan for differensiert forvaltning av vassdrag	Teknisk	Formålet til planen er å unngå inngrep som reduserer verdien for landskap, natur, friluftsliv, vilt, fisk, kulturminner og kulturmiljø.	Gjeldende	Nei	2003
Plan for eiendomsforvaltningen	Teknisk	Formålet med planen er å sikre god, effektiv og bærekraftig forvaltning og utvikling av kommunens eiendommer.	Utgår	Erstattes av eiendomsstrategi	2016
Plan for mobilitet	Teknisk	Planen handler om transporten av mennesker og gods mellom steder i dag og i framtiden, i et velfungerende, sunt, inkluderende, trygg, miljøvennlig og bærekraftig Lørenskogsamfunn.	Gjeldende	Nei	2023

Ordliste

Amortisering	Utjevning/fordeling av et premieavvik etter regler fastsatt av Kommunal- og distriktsdepartementet
Bundne fond	Penger «på bok» som er reservert til særskilte formål og som dermed ikke kan benyttes fritt
Disposisjonsfond	Kommunens egen bufferkonto/penger som kommunen har «på bok» og som kan benyttes fritt
Finanskostnader	Renter, gebyrer og avdrag som følger av kommunens gjeld
Korrigert netto driftsresultat	Differansen mellom kommunens totale inntekter og totale utgifter for et gitt år, justert for inntekter som ikke kan benyttes fritt til fondsavsetninger eller til egenfinansiering av drift/investeringer
Negativt driftsresultat	Regnskapsmessig underskudd
Netto driftsresultat	Differansen mellom kommunens totale inntekter og totale utgifter for et gitt år
Pensjonskostnad	Teoretisk kostnad til pensjon fastsatt av Finansdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet
Pensjonspremie	Den faktiske summen kommunen betaler i pensjon til pensjonskassene
Positivt driftsresultat	Regnskapsmessig overskudd
Premieavvik	Differansen mellom pensjonskostnad og innbetalt pensjonspremie
Skolebidragsindikator	Mål på hvor mye skolen bidrar til elevenes læringsutvikling
Sysselsettingsgrad	Mål på hvor stor andel av befolkningen i arbeidsfør alder som er i arbeid

**Lørenskog
kommune**

Lørenskog kommune

Hasselveien 6, Postboks 304, 1471 Lørenskog
Telefon: 67 93 40 00
postmottak@lorenskog.kommune.no
www.lorenskog.kommune.no